

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

**INFORMACIJA
O BANKARSKOM SISTEMU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
30. 06. 2010.**

Sarajevo, august/kolovoz 2010.

Agencija za bankarstvo Federacije BiH, kao regulatorna institucija koja obavlja superviziju (nadzor) banaka, sačinila je Informaciju o bankarskom sistemu Federacije BiH (stanje 30. juna 2010. godine) na osnovu izvještaja banaka, te ostalih informacija i podataka koje su banke dostavile. Obuhvaćeni su i rezultati i podaci do kojih se došlo kontrolama na licu mjesta (on site) i analizama u Agenciji (off site finansijske analize).

I	U V O D	1
II	POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH	2
1.	STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA	
1.1.	Status, broj i poslovna mreža	2
1.2.	Struktura vlasništva	2
1.3.	Kadrovi	6
2.	FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	
2.1.	Bilans stanja	8
2.1.1.	Obaveze	13
2.1.2.	Kapital – snaga i adekvatnost	17
2.1.3.	Aktiva i kvalitet aktive	20
2.2.	Profitabilnost	27
2.3.	Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope	32
2.4.	Likvidnost	35
2.5.	Devizni rizik	40
III	Z A K L J U Č A K	42
	P R I L O Z I	45

I UVOD

Negativni efekti globalne ekonomske i finansijske krize su sve izraženiji i u poslovanju banaka, a kao rezultat prenošenja i širenja krize s realnog na bankarski sektor. Negativni efekti se najviše odražavaju na ključnu djelatnost banaka, odnosno segment kreditnog poslovanja i kvalitet kreditnog portfolia.

Bankarski sistem koji je uspješno prevladao prve udare finansijske krize iz posljednjeg kvartala 2008. godine, kada je došlo do značajnijeg povlačenja novčanih sredstava iz banaka, danas se susreće sa sasvim drugačijim problemima i izazovima, s jedne strane kako profitabilno kroz nove kreditne plasmane plasirati višak novčanih sredstava, a s druge strane kako zaustaviti negativne trendove pokazatelja kvaliteta aktive i kreditnog portfolia i pogoršanja profitabilnosti banaka.

Sa 30. 06. 2010. godine u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 20 banaka od čega su dvije banke bile pod privremenom upravom (UNA banka d.d. Bihać i Hercegovačka banka d.d. Mostar). Broj organizacionih dijelova banaka iz Federacije BiH u prvom polugodištu 2010. godine u odnosu na kraj 2009. godine, smanjen je za 0,5% i iznosio je 632 organizaciona dijela. U prvom polugodištu 2010. godine nastavljen je i negativni trend smanjenja broja zaposlenih u bankama, tako da je sa 30. 06. 2010. godine broj zaposlenih u bankama iznosio 7.554 zaposlenika, što je manje za 102 zaposlenika ili 1% u odnosu na kraj 2009. godine.

Bilansna suma bankarskog sektora u Federaciji BiH sa 30. 06. 2010. godine iznosila je 15,1 milijardu KM, što je za 122 miliona KM ili 1% manje u odnosu na 31. 12. 2009. godine. Iako je u prvom kvartalu 2010. godine zabilježen blagi rast u odnosu na kraj 2009. godine od 176 miliona KM ili 1%, u drugom kvartalu došlo je do pada bilansne sume za 298 miliona KM ili 2% u odnosu na 31. 03. 2010. godine, što je rezultiralo da bilansna suma sa 30. 06. 2010. godine bude manja u odnosu na kraj prethodne godine. Smanjenje bilansne sume rezultat je plaćanja dospjelih kreditnih obaveza i smanjena kapitala zbog ostvarenog gubitka u prvom polugodištu 2010. godine.

U pogledu koncentracije u bankarskom sistemu nije došlo do značajnijih promjena, te i dalje 5 najvećih banka u pogledu tržišnog učešća (kredita, depozita i kapitala) imaju cca 80% tržišta.

U prvoj polovini 2010. godine zabilježen je i pad novčanih sredstava za 8% ili 392 miliona KM u odnosu na kraj 2009. godine i ona sa 30. 06. 2010. godine iznose 4,4 milijarde KM . Razlog za smanjenje novčanih sredstava je većim dijelom zbog otplate kreditnih obaveza koje banke imaju prema inostranstvu, uglavnom prema bankama „majkama“. Iako je došlo do pada novčanih sredstava, banke i dalje imaju značajan višak istih i ona u strukturi aktive bankarskog sistema učestvuju sa 29%.

Kapital banaka u F BiH sa 30. 06. 2010. godine iznosio je 1,97 milijardu KM, a neto kapital 1,95 milijardu KM i oba su u prvom polugodištu zabilježili pad za 5% ili 95 miliona KM u odnosu na kraj 2009. godine. Najveći razlozi za smanjenje kapitala i neto kapitala su ostvareni tekući gubitak u poslovanju i smanjenje subordinisanih dugova, a da istovremeno nije bilo povećanja kapitala po osnovu priliva novog svježeg kapitala-dokapitalizacije. Efekti globalne finansijske krize vidljivi su i u segmentu kapitala, kroz smanjenje neto kapitala zbog pada profitabilnosti (odnosno rastu gubitka) i povećanju rizične aktive, a kao rezultat toga koeficijent adekvatnosti kapitala je smanjen za jedan procentni poen u odnosu na kraj 2009. godine i sa 30. 06. 2010. godine iznosi 15,1%. Iako je koeficijent adekvatnosti kapitala i dalje znatno više od zakonskog minimuma, zabrinjavajući je trend njegovog pada (31.12.2008 – 16,4%; 31.12.2009-16,1% i

30.06.2010. 15,1%), te je Agencija u proteklom periodu obratila posebnu pažnju i poduzimala dodatne mjere u cilju očuvanja kapitalne osnove i sigurnosti i stabilnosti banaka.

Kreditni plasmani sa 30. 06. 2010. godine iznose 9,8 milijardi KM i zabilježili su neznatan rast od 48 miliona KM ili 0,5% u odnosu na kraj prethodne godine. Imajući u vidu kretanja zabilježena u 2009. godini i u prvom kvartalu 2010. godine, kada su zabilježene stope pada kreditnih plasmana, ovo je prvi kvartal u kojem je zabilježena stopa rasta kreditnih plasmana, što predstavlja prvi znak oživljavanja kreditnih aktivnosti banaka. Međutim i dalje je pod uticajem ekonomske krize izražen trend pada kvaliteta aktive i pogoršanja kreditnog portfolia, koji se ogledaju u rastu dospjelih kredita (rast 37% u odnosu na kraj 2009. godine), klasifikovanih kredita (rast 8%), nekvalitetnih kredita (visoki rast od 53%) i pogoršanju ostalih pokazatelja kvaliteta aktive. Treba istaći da je najveći uticaj na značajno pogoršanje pokazatelja kvaliteta aktive ukupnog bankarskog sistema F BiH imala jedna velika banka, čiji su pokazatelji kvaliteta aktive i kreditnog portfolia znatno lošiji od prosjeka bankarskog sistema F BiH.

U strukturi izvora finansiranja banaka u Federaciji BiH na dan 30. 06. 2010. godine i dalje najveće učešće od 74,6% imaju depoziti koji iznose 11,3 milijardu KM i povećani su u odnosu na kraj 2009. godine za 2% ili 233 miliona KM. Drugi po visini izvora sa učešćem od 9,7% su kreditna sredstva koja su banke dobile najvećim dijelom zaduživanjem kod stranih finansijskih institucija, a ako se kreditnim obavezama dodaju i subordnirani krediti, ukupna kreditna sredstva u izvorima imaju učešće od 10,9%. Trend smanjivanja kreditnih obaveza banaka nastavljen je i u prvom polugodištu i to po osnovu plaćanja dospjelih obaveza, a da pri tome nije bilo značajnijeg novog zaduživanja u inostranstvu, te su kreditne obaveze banaka smanjene za 17% ili 302 miliona KM u odnosu na kraj 2009. godine.

Pozitivna kretanja u segmentu štednih depozita kao najznačajnijeg segmenta depozitnog i finansijskog potencijala banaka, nastavljena su i u prvom polugodištu 2010. godine, te je zabilježen rast od 7,6% ili 330 miliona KM u odnosu na kraj 2009. godine. Sa 30. 06. 2010. godine štedni depoziti dostigli su iznos od 4,69 milijardi KM što je najviši iznos do sada.

Na nivou bankarskog sistema u F BiH u prvom polugodištu 2010. godine ostvaren je negativan finansijski rezultat-gubitak u iznosu od 68 miliona KM. Pozitivan finansijski rezultat ostvarilo je 13 banaka, a 7 banaka su iskazale gubitak u poslovanju u prvom polugodištu ove godine. Najveći uticaj na pogoršanje profitabilnosti imao je značajni porast troškova rezervi za kreditne gubitke, kao rezultat znatnog pada u kvalitetu kredita. Na negativne rezultate u poslovanju bankarskog sistema u prvom polugodištu značajno su uticali i iskazani gubici u poslovanju jedne banke, koja ima značajno učešće u bankarskom sektoru F BiH. Bez gubitaka koje je iskazala ta banka, bankarski sistem u F BiH bi u prvom polugodištu iskazao pozitivan finansijski rezultat.

Na kraju, možemo zaključiti da je u prvom polugodištu 2010. godine došlo do zaustavljanja pada kreditnih plasmana (što je bilo izraženo tokom 2009. godine i u prvom kvartalu 2010. godine), ali još nije došlo do značajnijeg oživljavanja privrednih aktivnosti, koje bi generisale novi kreditni rast. Banke se i dalje suočavaju s problemom kako i kome plasirati višak novčanih sredstava, ne idu u nova zaduživanja, a postojeće izvore finansiranja iz inostranstva (uglavnom od banki „majki“) zbog visokih troškova finansiranja otplaćuju. Smanjenje izvora finansiranja iz inostranstva nije kompenzirano adekvatnim rastom kvalitetnih domaćih izvora finansiranja, te je zbog toga došlo do pada bilansne sume bankarskog sistema. Nastavljen je trend kvarenja kvaliteta aktive što je za posljedicu imalo značajni rast troškova rezervisanja i pogoršanje profitabilnosti bankarskog sistema F BiH. Ukupna kapitaliziranost bankarskog sistema je zadovoljavajuća, ali je izražen trend pada koeficijenta adekvatnosti kapitala.

II POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA

1.1. Status, broj i poslovna mreža

Na dan 30. 06. 2010. godine u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 20 banaka. Broj banaka je isti kao i 31. 12. 2009. godine. Posebnim zakonom regulirano je osnivanje i rad Razvojne banke Federacije BiH, Sarajevo, koja je pravni sljednik Investicijske banke Federacije BiH d.d., Sarajevo, od 01.07.2008. godine.

Privremenu upravu sa 30. 06. 2010. godine imale su dvije banke (UNA banka d.d. Bihać i Hercegovačka banka d.d. Mostar).

Banke su i u 2010. godini nastavile sa širenjem mreže svojih organizacionih dijelova, ali u znatno manjem obimu. Istovremeno, neke banke su i zatvarale organizacione dijelove, odnosno vršile su reorganizaciju pa i spajanje svojih organizacionih dijelova u cilju racionalizacije troškova, tako da sa 30. 06. 2010. godine banke iz Federacije BiH imaju ukupno 632 organizaciona dijela. U odnosu na 31. 12. 2009. godine kada su banke imale 635 organizacionih dijelova, navedeno predstavlja pad od 0,5%.

Sa 30. 06. 2010. godine sedam banaka iz Federacije BiH imale su 56 organizacionih dijelova u Republici Srpskoj, a devet banaka je imalo 14 organizacionih dijelova u Brčko Distriktu. Pet banaka iz Republike Srpske imale su 13 organizacionih dijelova u Federaciji.

Dozvolu za obavljanje međubankarskih transakcija u unutrašnjem platnom prometu 30. 06. 2010. godine imale su sve banke, a osigurane depozite imalo je 15 banaka.

1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva nad bankama¹ sa 30. 06. 2010. godine ocjenjena na osnovu raspoloživih informacija i uvida u samim bankama² je sljedeća:

- U privatnom i pretežno privatnom vlasništvu 18 banaka (90%)
- U državnom i pretežno državnom vlasništvu³ 2 banke (10%)

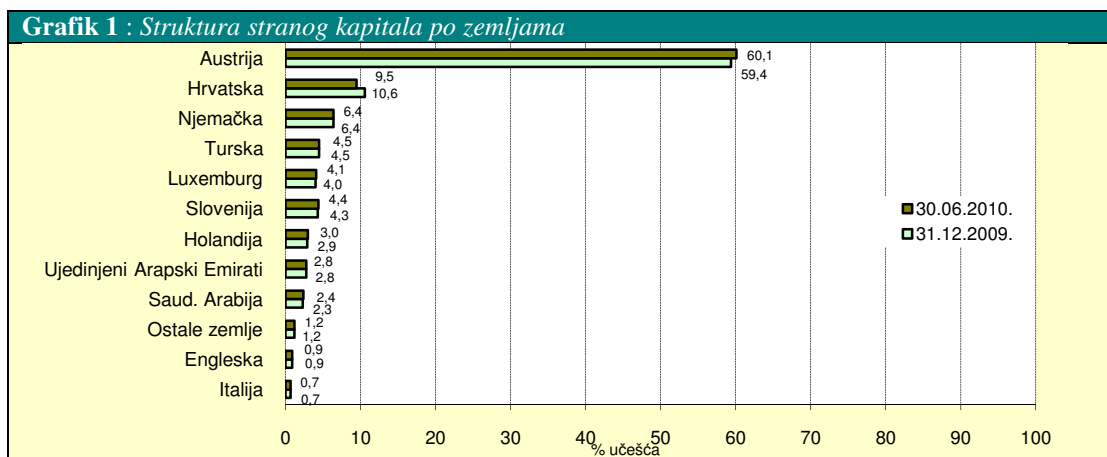
Od 18 banaka u pretežno privatnom vlasništvu, šest banaka je u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba (rezidenata), dok je 12 banaka u većinskom stranom vlasništvu.

Ako se analizira samo strani kapital, po kriteriju zemlje porijekla dioničara, sa 30. 06. 2010. godine stanje je gotovo isto kao i na kraju 2009. godine: u vlasništvu dioničara iz Austrije bilo je 60,1% stranog kapitala, na dioničare iz Hrvatske odnosi se 9,5% stranog kapitala, dok su ostale zemlje imale pojedinačno učešće manje od 7%.

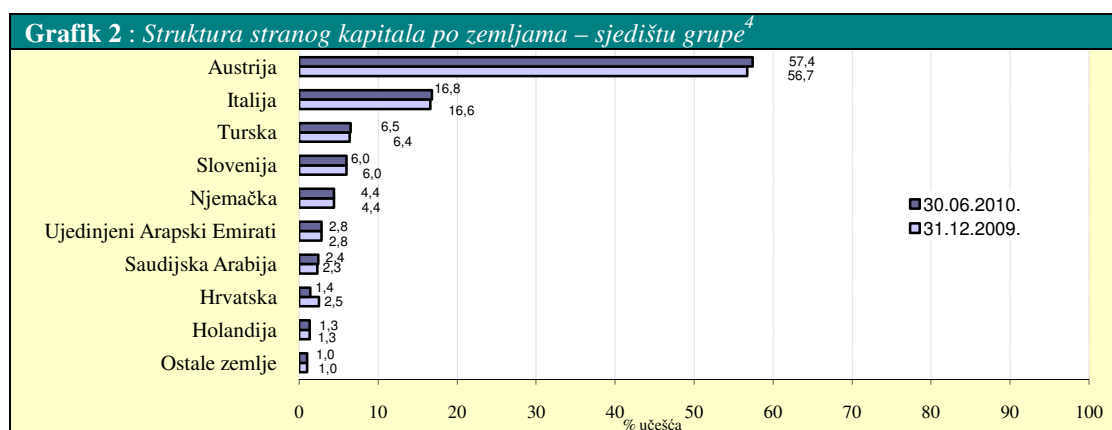
¹ Kriterij podjele banaka je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka.

² Na osnovu dobijenih dokumenata, kao i registracija kod nadležnih institucija svih promjena u kapitalu i dioničarima banaka, došlo se do strukture vlasništva na kapitalu banaka u FBiH sa 30.06.2010.godine.

³ Državno vlasništvo se odnosi na domaći državni kapital BiH.

Međutim, ako se uzmu u obzir kapitalne veze, struktura stranog kapitala može se promatrati i po kriteriju zemlje sjedišta majke-matice, odnosno grupe u čijem su većinskom vlasništvu (direktno ili indirektno preko članica iz grupe) banke u Federaciji BiH. Prema ovom kriteriju stanje sa 30. 06. 2010. godine je neznatno promijenjeno u odnosu na kraj 2009. godine: bankarske grupe i banke iz Austrije sa učešćem od 57,4%, slijede italijanske banke s učešćem od 16,8%, dok su ostale zemlje imale pojedinačno učešće manje od 6,5%.

Struktura vlasništva može se promatrati i s aspekta finansijskih pokazatelja, odnosno prema vrijednosti ukupnog kapitala⁵.

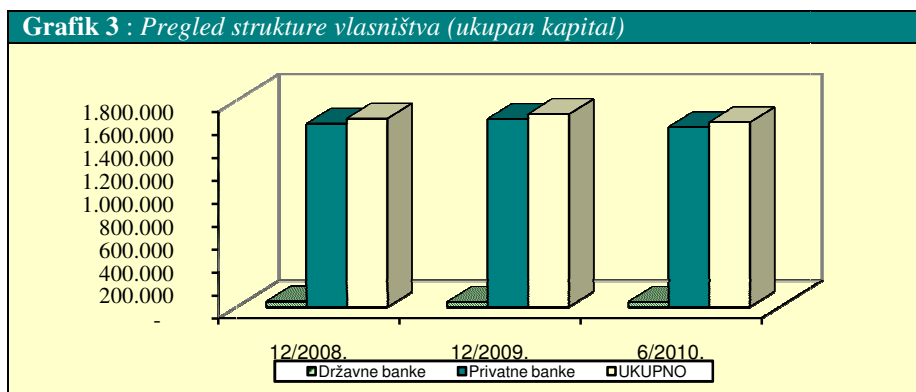
-u 000 KM-

Tabela 1 : Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu

BANKE	31.12.2008.		31.12.2009.		30.06.2010.		INDEKS	
	1	2	3	4	5	6	3/2	4/3
Državne banke	42.593	3%	41.736	2%	41.847	3%	98	100
Privatne banke	1.594.261	97%	1.635.962	98%	1.564.964	97%	103	96
U K U P N O	1.636.854	100%	1.677.698	100%	1.606.811	100%	102	96

⁴ Pored zemalja sjedišta matice-grupacije čije su članice banke iz F BiH, uključene su i zemlje iz kojih su svi ostali strani dioničari banaka iz F BiH.

⁵ Iz bilansa stanja po shemi FBA: dionički kapital, emisioni ažio, neraspoređena dobit i rezerve, i ostali kapital (finansijski rezultat tekućeg perioda).

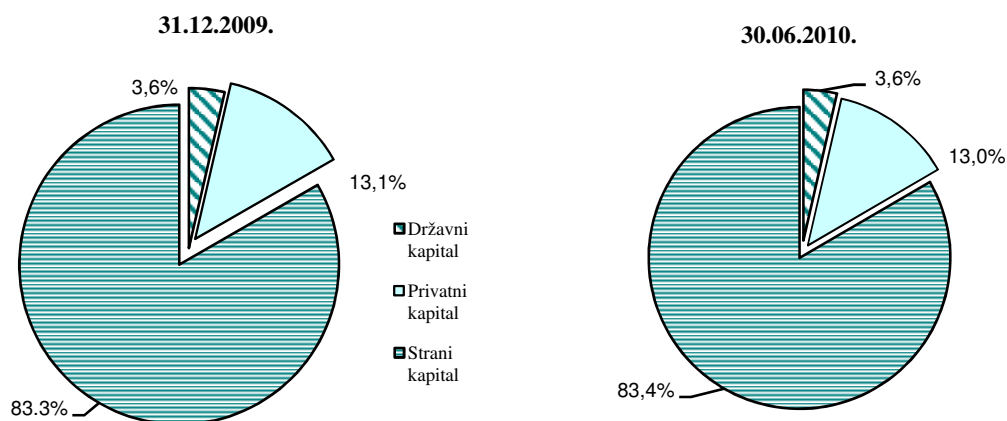
Posmatrano kroz učešće državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka dobije se detaljnija slika o strukturi vlasništva kapitala banaka u Federaciji BiH.

- u 000 KM-

Tabela 2 : Struktura vlasništva prema učešću državnog, privatnog i stranog kapitala

DIONIČKI KAPITAL	31.12.2008.		31.12.2009.		30.06.2010.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	5/3	7/5
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državni kapital	46.100	4,1	41.860	3,6	41.860	3,6	91	100
Privatni kapital (rezidenti)	142.469	12,8	153.365	13,1	149.747	13,0	108	98
Strani kapital (nerezidenti)	929.447	83,1	975.943	83,3	964.424	83,4	105	99
U K U P N O	1.118.016	100,0	1.171.168	100,0	1.156.031	100,0	105	99

Grafik 4 : Struktura vlasništva (dionički kapital)

Dionički kapital banaka u Federaciji BiH u prvoj polovini 2010. godine manji je za 15,1 milion KM ili 1,3%. Neznatno je promijenjena struktura dioničkog kapitala: privatni kapital (rezidenti) smanjen je za 3,6 miliona KM, a privatni kapital (nerezidenti) za 11,5 miliona KM.

Analiza vlasničke strukture banaka s aspekta dioničkog kapitala najizrazitije pokazuje promjene i trendove u bankarskom sistemu FBiH, i to u promjeni strukture vlasništva.

Udio državnog u ukupnom dioničkom kapitalu sa 30. 06. 2010. godine iznosi 3,6 % i isti je kao i 31. 12. 2009. godine.

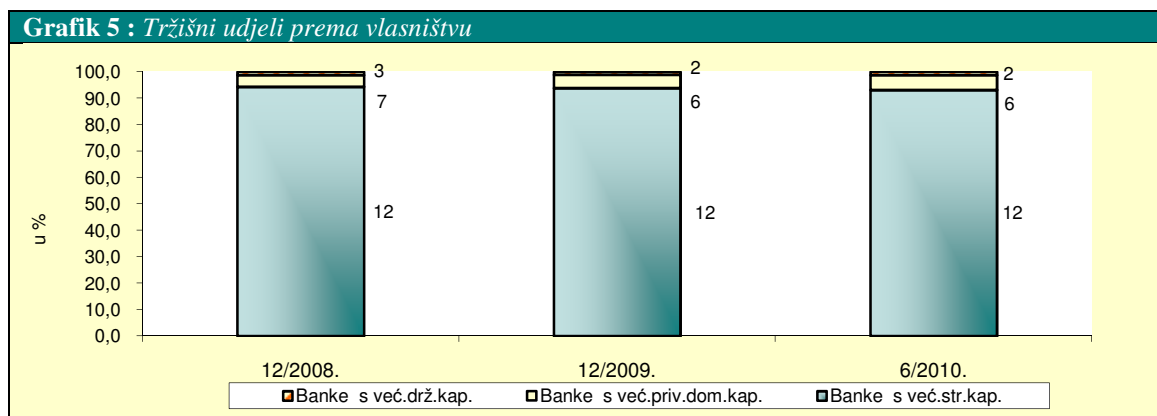
Učešće privatnog kapitala (rezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu od 13,0% je za 0,1 procentni poen manje u odnosu na 31. 12. 2009. godine. Nominalno smanjenje od 3,6 miliona KM je najvećim dijelom zbog pokrića gubitaka iz ranijih godina kod jedne banke.

Učešće stranog kapitala (nerezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu povećano je za 0,1 procentni poen u odnosu na 31. 12. 2009. godine. U apsolutnom iznosu došlo je do smanjenja za 11,5 miliona iz istog razloga kao i kod privatnog kapitala rezidenata.

Tržišni udio banaka u većinskom stranom vlasništvu sa 30. 06. 2010. godine iznosio je visokih 93,2%, banaka s većinskim domaćim privatnim kapitalom 5,6%, a udio banaka s većinskim državnim kapitalom 1,2%.

- u %-

Tabela 3 : Tržišni udjeli banaka prema vrsti vlasništva (većinskom kapitalu)									
BANKE	31.12.2008.			31.12.2009.			30.06.2010.		
	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Banke s većinskim državnim kapitalom	2	2,6	1,3	2	2,5	1,1	2	2,6	1,2
Banke s većinskim privatnim domaćim kap.	6	10,5	4,4	6	10,7	5,0	6	11,3	5,6
Banke s većinskim stranim kapitalom	12	86,9	94,3	12	86,8	93,9	12	86,1	93,2
U K U P N O	20	100,0	100,0	20	100,0	100,0	20	100,0	100,0

1.3. Kadrovi

U bankama FBiH na dan 30. 06. 2010. godine bilo je ukupno zaposleno 7.554 radnika, od toga u bankama s većinskim državnim kapitalom 3%, a u privatnim bankama 97%.

Tabela 4 : Zaposleni u bankama FBiH									
BANKA	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS		
	31.12.2008.		31.12.2009.		30.06.2010.		3:2	4:3	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Državne banke	234	3%	231	3%	230	3%	99	100	
Privatne banke	7.763	97%	7.425	97%	7.324	97%	96	99	
U K U P N O	7.997	100%	7.656	100%	7.554	100%	96	99	
Broj banaka	20		20		20		100	100	

Trend smanjenja broja zaposlenih iz prethodne godine nastavljen je i u prvoj polovini 2010. godine, što je jedan od negativnih efekata ekonomske krize na bankarski sektor u F BiH. Broj

zaposlenih manji je za 102 ili 1%, a najvećim dijelom se odnosi na jednu banku kod koje smanjenje iznosi 83 ili 12%.

Tabela 5 : Kvalifikaciona struktura zaposlenih

STEPEN STRUČNE SPREME	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2008.		31.12.2009.		30.06.2010.		4:2	6:4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Visoka stručna sprema	3.007	37,6%	3.104	40,5%	3.181	42,1%	103	102
Viša stručna sprema	861	10,8%	774	10,1%	743	9,8%	90	96
Srednja stručna sprema	4.054	50,7%	3.719	48,6%	3.574	47,3%	92	96
Ostali	75	0,9%	59	0,8%	56	0,8%	79	95
U K U P N O	7.997	100,0%	7.656	100,0%	7.554	100,0%	96	99

Kvalifikaciona struktura zaposlenih već duži period ima blagi trend poboljšanja kroz povećanje učešća zaposlenih s visokom stručnom spremom, a negativni trendovi smanjenja broja zaposlenih u prethodnom periodu, najviše sa srednjom stručnom spremom, pozitivno su uticali na promjenu kvalifikacione strukture.

Jedan od pokazatelja koji utiče na ocjenu performansi pojedinačne banke i bankarskog sistema je efikasnost zaposlenih, iskazan kao omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom. Veći omjer je pokazatelj bolje efikasnosti poslovanja i banke i ukupnog sistema.

Tabela 6 : Aktiva po zaposlenom

BANKE	31.12.2008.			31.12.2009.			30.06.2010.		
	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.
Državne	234	187.157	800	231	161.619	700	230	184.707	803
Privatne	7.763	14.882.747	1.917	7.425	15.074.741	2.030	7.324	14.930.006	2.039
UKUPNO	7.997	15.069.904	1.884	7.656	15.236.360	1.990	7.554	15.114.713	2.001

Na kraju prve polovine 2010. godine na nivou bankarskog sistema na svakog zaposlenog je dolazilo dva miliona KM aktive. Ovaj pokazatelj je znatno bolji kod sektora privatnih banaka, što je i očekivano s obzirom na stagniranje ili smanjenje obima poslovanja državnih banaka i u vezi s tim prevelikog broja zaposlenih.

Tabela 7 : Aktiva po zaposlenom po grupama

Aktiva (000 KM)	31.12.2008.		31.12.2009.		30.06.2010.	
	Broj banaka		Broj banaka		Broj banaka	
Do 500	2		1		1	
500 do 1.000	9		8		8	
1.000 do 2.000	3		5		5	
2.000 do 3.000	5		5		5	
Preko 3.000	1		1		1	
UKUPNO	20		20		20	

Analitički pokazatelji za pojedinačne banke kreću se u rasponu od 251 hiljade KM do 3,6 miliona KM aktive po zaposlenom. Šest banaka ima ovaj pokazatelj bolji od istog za bankarski sektor, a kod tri najveće banke u sistemu prelazi iznos od 2,4 miliona KM.

Na kraju, može se reći da su banke učinile značajne pomake na poboljšanju kvaliteta i unapređenju uvjeta u kojima servisiraju svoje komitente, pravna i fizička lica, kao i uvjeta pod kojima pružaju svoje usluge i plasiraju sredstva klijentima.

2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA BANAKA

Kontrola banaka putem izvještaja obavlja se korištenjem izvještaja propisanih od strane FBA i izvještaja drugih institucija, koji čine bazu podataka utemeljenu na tri izvora:

1. informacije o bilansu stanja za sve banke koji se dostavlja mjesečno, sa dodatnim priložima tromjesečno, koji sadrže detaljnije informacije o novčanim sredstvima, kreditima, depozitima i vanbilansnim stavkama, te osnovne statističke podatke,
2. informacije o solventnosti banaka, podaci o kapitalu i adekvatnosti kapitala, klasifikaciji aktive, koncentracijama određenih vrsta rizika, poziciji likvidnosti, izloženosti deviznom riziku, kamatnim stopama na kredite i depozite, a na osnovi izvještaja propisanih od strane FBA,
3. informacije o rezultatima poslovanja banaka (bilans uspjeha po shemi FBA) i izvještaji o novčanim tokovima, koji se dostavljaju FBA tromjesečno.

Osim navedenih standardiziranih izvještaja, bazu podataka čine i informacije dobivene na osnovu dodatnih izvještajnih zahtjeva postavljenih od strane FBA, u cilju što kvalitetnijeg praćenja i analize poslovanja banaka u Federaciji, zatim izvještaji o reviziji finansijskih izvještaja banaka urađeni od strane vanjskog neovisnog revizora, kao i svi ostali podaci relevantni za ocjenu performansi svake pojedinačne banke i bankarskog sistema u cjelini.

U skladu sa odredbama Zakona o početnom bilansu stanja banaka, banke sa većinskim državnim kapitalom obavezne su izvještavati FBA na bazi “punog” bilansa stanja raščlanjenog na: pasivni, neutralni i aktivni podbilans. U cilju dobivanja realnih pokazatelja poslovanja banaka u Federaciji BiH u nastavku će se analiza bankarskog sistema temeljiti na pokazateljima iz aktivnog podbilansa banaka s većinskim državnim kapitalom⁶.

2.1. Bilans stanja

Bilansna suma bankarskog sektora sa 30. 06. 2010. godine iznosila je 15,1 milijardu KM, što je za 1% ili 122 miliona KM manje nego na kraju 2009. godine. Nakon blagog rasta u prvom kvartalu od 1% ili 176 miliona KM, ostvarenog uglavnom prilivom sredstava iz stand by aranžmana s MMF-om (druga i treća tranša u iznosu od 180,4 miliona KM), u drugom kvartalu došlo je do pada od 2% ili 298 miliona KM, što je u prvoj polovini 2010. godine rezultiralo padom od 1% ili 122 miliona KM. Imajući u vidu uticaj krize i stanje u realnom sektoru, te situaciju i stanje u ekonomiji i finansijskom sektoru u zemljama porijekla vlasnika banaka iz F BiH, ovakva kretanja i trendovi u bankarskom sektoru su očekivani.

⁶ Neke od državnih banaka u “punom bilansu” iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje će po izvršenju programa privatizacije preuzeti država. Sa 30.06.2010. godine ove stavke su iznosile 682 miliona KM.

Tabela 8: Bilans stanja								
O P I S	IZNOS (u 000 KM)							
	31.12.2008.		31.12.2009.		30.06.2010.		INDEKS	
	IZNOS	Učešće %	IZNOS	Učešće %	IZNOS	Učešće %	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6	7	8	9
A K T I V A (IMOVINA):								
Novčana sredstva	4.207.559	27,9	4.782.301	31,4	4.389.869	29,0	114	92
Vrijednosni papiri ⁷	18.814	0,1	119.157	0,8	391.184	2,6	633	328
Plasmani drugim bankama	90.415	0,6	111.019	0,7	267.111	1,8	123	241
Kreditni	10.434.377	69,2	9.796.800	64,3	9.844.469	65,1	94	100
Rezerve za kreditne gubitke (RKG)	381.215	2,5	458.803	3,0	557.541	3,7	120	122
Kreditni - neto (kreditni minus RKG)	10.053.162	66,7	9.337.997	61,3	9.286.928	61,4	93	99
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	467.507	3,1	528.910	3,5	550.630	3,6	112	104
Ostala aktiva	232.447	1,6	356.976	2,3	228.991	1,6	154	64
UKUPNA AKTIVA	15.069.904	100,00	15.236.360	100,00	15.114.713	100,00	101	99
P A S I V A :								
O B A V E Z E								
Depoziti	10.461.850	69,4	11.045.868	72,5	11.269.092	74,6	106	102
Uzete pozajmice od drugih banaka	3.089	0,0	3.089	0,0	3.089	0,0	100	100
Obaveze po uzetim kreditima	2.176.594	14,4	1.771.978	11,6	1.469.496	9,7	81	83
Ostale obaveze	791.517	5,3	737.727	4,9	766.225	5,1	93	104
K A P I T A L								
Kapital	1.636.854	10,9	1.677.698	11,0	1.606.811	10,6	102	96
UKUPNO PASIVA (OBAVEZE I KAPITAL)	15.069.904	100,0	15.236.360	100,00	15.114.713	100,00	101	99

Tabela 9 : Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi

BANKE	31.12.2008.		31.12.2009.		30.06.2010.		INDEKS	
	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	5/3	7/5
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državne	2	187.157 1%	2	161.619 1%	2	184.707 1%	86	114
Privatne	18	14.882.747 99%	18	15.074.741 99%	18	14.930.006 99%	101	99
UKUPNO	20	15.069.904 100%	20	15.236.360 100%	20	15.114.713 100%	101	99

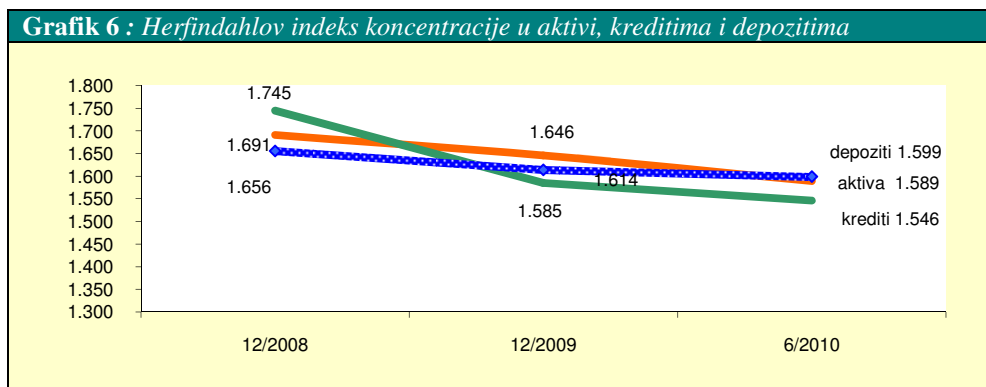
Kod većine banaka (12) aktiva je veća u odnosu na kraj 2009. godine, stope su se kretale u rasponu od 1% do 21%. Kod preostalih osam banaka zabilježen je pad bilansne sume u rasponu od 1% do 12%. Od tri najveće banke u sistemu, dvije su imale pad bilansne sume od 5,3%, dok je treća imala neznatan rast od 1,2%.

Pokazatelj koncentracija u tri najznačajnija segmenta bankarskog poslovanja: u aktivi, kreditima i depozitima je vrijednost Herfindahlova indeksa⁸.

⁷ Vrijednosni papiri za trgovanje i v.p. koji se drže do dospijeća.

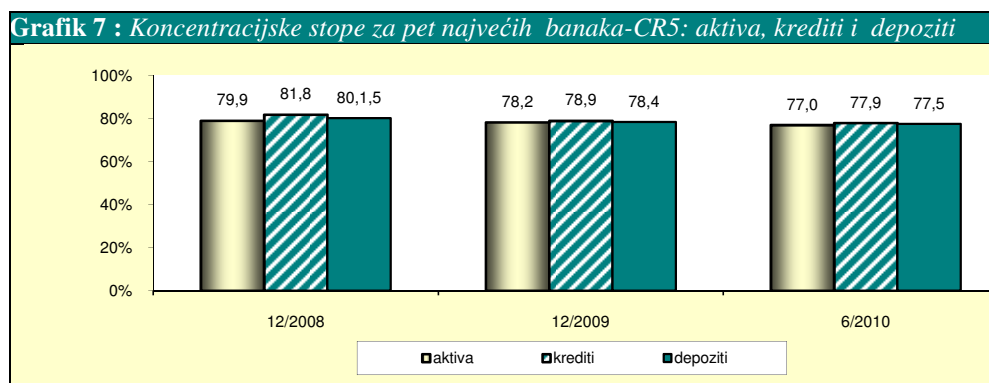
⁸ Naziva se još i Hirschmann-Herfindahlov indeks ili HHI, a izračunava se po formuli $HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2$,

a predstavlja zbir kvadrata procentnih udjela konkretne veličine (npr. aktive, depozita, kredita.) svih tržišnih učesnika u sistemu. Treba napomenuti da indeks ne raste linearno, te da vrijednost od npr. 3000 ne znači da je koncentracija u sistemu 30%. U hipotetičnom slučaju postojanja samo jedne banke u sistemu, HHI bi bio maksimalnih 10000.

U prvoj polovini 2010. godine Herfindahlov indeks koncentracije u sve tri relevantne kategorije (aktivi, kreditima i depozitima) je blago smanjen u odnosu na kraj 2009. godine: za 57 jedinica kod aktive, 39 kod kredita i 15 kod depozita. Njihova vrijednost sa 30. 06. 2010. godine iznosila je 1.599 za depozite, 1.589 za aktivu i 1.546 za kredite, što pokazuje umjerenu koncentraciju⁹.

Drugi pokazatelj koncentracije u bankarskom sistemu je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa¹⁰ (dalje CR), koja pokazuje ukupno učešće najvećih institucija u sistemu u odabranim relevantnim kategorijama: u aktivi, kreditima i depozitima. CR5 za tržišno učešće, kredite i depozite pet najvećih banaka u sistemu na kraju prve polovine 2010. godine iznosili su 77,0%, 77,9% i 77,5%, što je neznatna promjena u odnosu na kraj 2009. godine. Nekoliko posljednjih godina stanje je skoro nepromijenjeno i evidentna je dominacija pet najvećih banaka u sistemu koje „drže“ cca 80% tržišta, kredita i depozita.

Bankarski sektor se može analizirati i s aspekta nekoliko grupa, formiranih prema veličini aktive¹¹. Jedine promjene u odnosu na kraj 2009. godine odnose se na učešće pojedinih grupa, kao rezultat promjene aktive kod nekoliko banaka.

Učešće tri najveće banke (I grupa) smanjeno je sa 65,1% na 63,6%, dok je učešće jedne banke (II grupa) od 7,6% ostalo isto kao na kraju 2009. godine. Tri banke u III grupi (aktiva između 500 miliona KM i jedne milijarde KM) povećale su učešće sa 15,1% na 15,9%. Najbrojnija IV

⁹ Ako je vrijednost HHI manja od 1000, smatra se da na tržištu nije prisutna koncentracija, za vrijednost indeksa između 1000 i 1800 jedinica na tržištu je prisutna umjerena koncentracija, a ako je vrijednost HHI iznad 1800, to je pokazatelj postojanja visoke koncentracije.

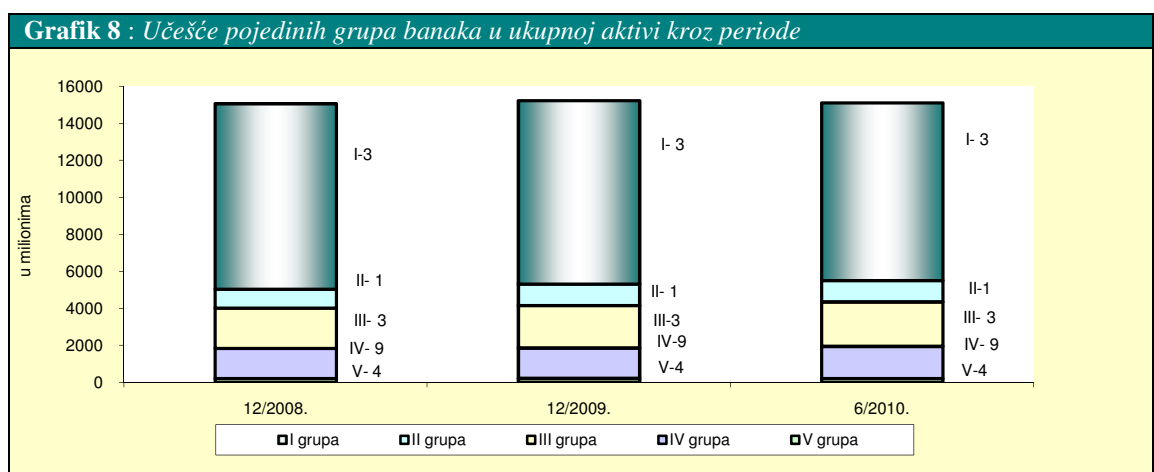
¹⁰ Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju institucija koje se uključuju u izračun.

¹¹ Banke su podijeljene u pet grupa zavisno od veličine aktive.

grupa od devet banaka, s aktivom između 100 i 500 miliona KM, takođe je povećala učešće na 11,5% (za 0,7 procentnih poena), a posljednja V grupa (četiri banke) i dalje ima isto minimalno učešće od 1,4%.

U sljedećoj tabeli daje se pregled iznosa i učešća pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivni kroz periode (iznosi su u milionima KM).

Tabela 10: Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivni kroz periode										
IZNOS AKTIVE	31.12.2008.			31.12.2009.			30.06.2010.			
	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka	
I- Preko 2.000	10.036	66,6	3	9.912	65,1	3	9.612	63,6	3	
II- 1000 do 2000	1.017	6,7	1	1.165	7,6	1	1.148	7,6	1	
III- 500 do 1000	2.180	14,5	3	2.293	15,1	3	2.403	15,9	3	
IV- 100 do 500	1.627	10,8	9	1.648	10,8	9	1.740	11,5	9	
V- Ispod 100	210	1,4	4	218	1,4	4	212	1,4	4	
UKUPNO	15.070	100,0	20	15.236	100,0	20	15.115	100,0	20	

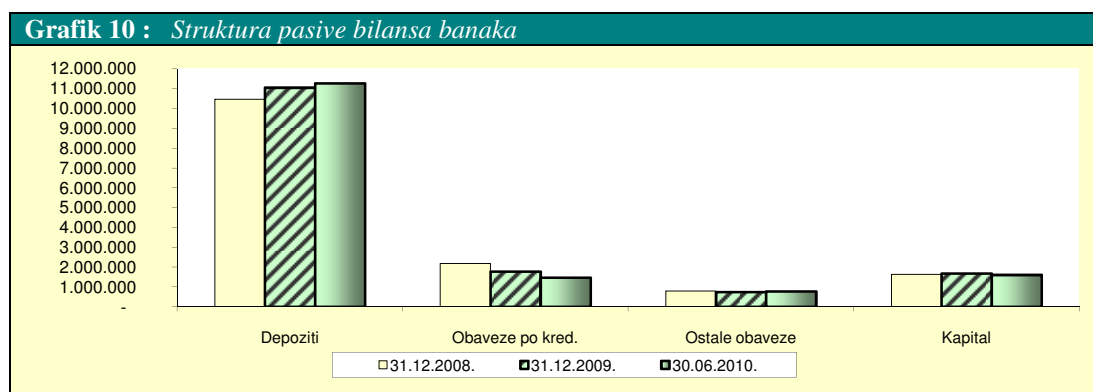
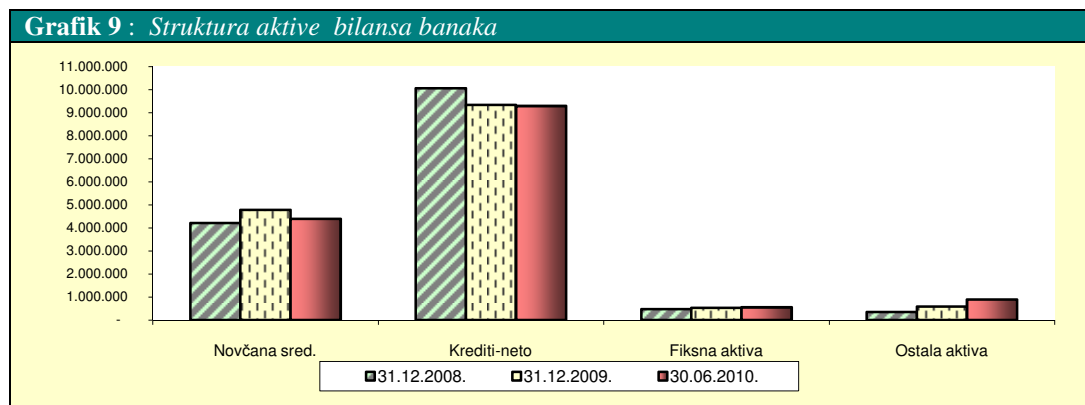
Neznatan pad bilansne sume u 2010. godini od 1% ili 122 miliona KM rezultat je plaćanja dospelih kreditnih obaveza, koje su smanjenje za 17% ili 303 miliona KM (sa 30. 06. 2010. godine iznosile su 1,5 milijardi KM), te ukupnog kapitala za 71 milion KM zbog ostvarenog gubitka u prvoj polovini 2010. godine. Istovremeno, rast depozita od 2% ili 223 miliona KM ublažio je pad bilansne sume i sa 30. 06. 2010. godine depoziti su iznosili 11,3 milijarde KM. Međutim, treba istaći da je ovaj rast najviše rezultat priliva sredstva iz druge i treće tranše MMF-a od 180 miliona KM u prvom kvartalu 2010. godine.

U aktivni novčana sredstava u iznosu od 4,4 milijarde KM manja su za 8% ili 392 miliona KM u odnosu na kraj 2009. godine, većim dijelom zbog otplate dospelih kreditnih obaveza. Takođe, banke su povećale oročene plasmane na računima kod inobanaka za 156 miliona KM, a cca 76 miliona KM su plasirale u vrijednosne papire (uglavnom državne obveznice zemalja iz EU). U istu namjenu-kupovinu vrijednosnih papira značajna sredstva su plasirana i u IV kvartalu 2009. godine (cca 200 miliona KM¹²). Zbog previsoke likvidnosti i minimalne naknade na sredstva preko obavezne rezerve na račun rezervi kod Centralne banke BH, plasiranjem u vrijednosne papire i oročavanjem sredstava kod inobanaka banke, uglavnom velike, nastoje ostvariti veće prihode i time donekle ublažiti pad kamatnih prihoda zbog smanjenih kreditnih plasmana.

¹² U II kvartalu 2010. godine ova sredstva su u bilansu stanja prepozicionirana sa ostale aktivni na poziciju 2.-Vrijednosni papiri za trgovanje.

Prvi put, nakon pet uzastopnih kvartalnih stopa pada kredita (svi kvartali u 2009. godini i prvi u 2010. godini), što je najviše bila posljedica i rezultat restriktivne kreditne politike banaka i smanjenja kreditnih aktivnosti banaka u uvjetima djelovanja ekonomske krize i recesije, krediti su u drugom kvartalu 2010. godine povećani za 1% ili 76 miliona KM, odnosno u prvoj polovini 2010. godine ukupan rast kredita iznosio je 0,5% ili 48 miliona KM. Ovakva kretanja mogu se ocijeniti pozitivnim znakom jer ukazuju da su kreditne aktivnosti banaka, nakon višemjesečnog smanjenja, u 2010. godini intenzivirane što je rezultiralo blagim kreditnim rastom. Na kraju prve polovine 2010. godine krediti sa iznosili 9,8 milijardi KM.

U sljedećim grafikonima data je struktura najznačajnijih pozicija bilansa banaka.

U strukturi pasive bilansa banaka depoziti su s iznosom od 11,3 milijarde KM i učešćem od 74,6% i dalje dominantan izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH. Učešće kreditnih obaveza smanjeno je sa 11,6% na 9,7%, a kapitala sa 11,0% na 10,6%.

Struktura aktive, kao i izvora, imala je neznatne promjene vezane za dvije ključne imovinske stavke: povećanje učešća kredita sa 64,3% na 65,1% i smanjenje novčanih sredstava sa 31,4% na 29,0%.

- u 000 KM-

Tabela 11 : Novčana sredstva banaka

NOVČANA SREDSTVA	31.12.2008.		31.12.2009.		30.06.2010.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gotov novac	344.618	8,2	355.419	7,4	361.796	8,2	103	102
RR kod CB BiH	2.228.687	53,0	2.455.505	51,4	2.285.946	52,1	110	93
Računi kod depoz.inst.u BiH	12.341	0,3	441	0,0	4.107	0,1	4	931
Računi kod depoz.inst.u inostr.	1.621.449	38,5	1.970.473	41,2	1.737.494	39,6	122	88
Novč. sred. u procesu naplate	464	0,0	463	0,0	526	0,0	100	114
UKUPNO	4.207.559	100,0	4.782.301	100,0	4.389.869	100,0	114	92

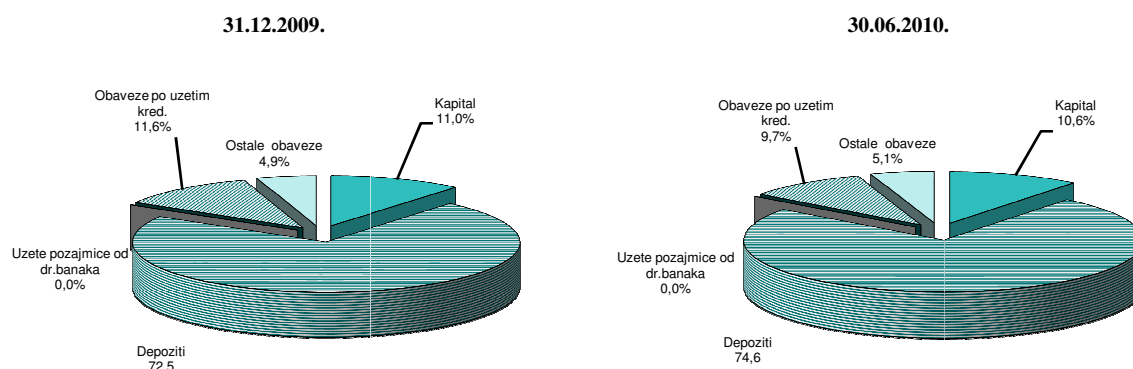
Novčana sredstva banaka na računu rezervi kod CB BH u posmatranom periodu 2010. godine smanjena su za 7% ili 170 miliona KM i sa 30. 06. 2010. godine iznosila su 2,29 milijardi KM ili 52,1% ukupnih novčanih sredstava, što je povećanje učešća od 0,7 procentnih poena u odnosu na kraj 2009. godine. Sredstva banaka na računima kod depozitnih institucija u inostranstvu su smanjena za 12% ili 233 miliona KM, na kraju prve polovine 2010. godine iznosila su 1,74 milijarde KM ili 39,6% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2009. godine 41,2%). Banke su povećale gotov novac u trezoru i blagajnama za 2% ili šest miliona KM, na kraju posmatranog perioda ova sredstva iznosila su 362 miliona KM, što je 8,2% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2009. godine 7,4%).

U valutnoj strukturi novčanih sredstava učešće domaće valute u posmatranom periodu povećano je sa 55,8% na 57,6%, a za istu promjenu je smanjeno učešće sredstava u stranoj valuti.

2. 1. 1. Obaveze

Struktura pasive (obaveze i kapital) u bilansu stanja banaka sa 30. 06. 2010. godine daje se u sljedećem grafikonu:

Grafik 11 : Struktura pasive banaka

Trendovi u promjeni učešća dva najznačajnija izvora finansiranja banaka, depozita i kreditnih obaveza, nastavljeni su i u prvoj polovini 2010. godine, odnosno rastom depozita, najviše po osnovu sredstava iz aranžmana s MMF, povećano je i učešće sa 72,5% na 74,6%, a smanjenje kreditnih obaveza, zbog plaćanja dospjelih obaveza, rezultiralo je padom učešća sa 11,6% na 9,7%.

Depoziti s učešćem od 74,6% i iznosom od 11,3 milijarde KM i dalje su najznačajniji izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH, a u odnosu na kraj 2009. godine povećani su za 2% ili 223 miliona KM. Drugi po visini izvor su kreditna sredstva, koje su banke dobile najvećim dijelom zaduživanjem kod stranih finansijskih institucija. U toku 2009. godine banke su se znatno manje zaduživale u inostranstvu, a plaćanjem dospjelih obaveza neto efekat je bilo smanjenje kreditnih obaveza za 19% ili 405 miliona KM. Isti trend nastavljen je i u prvoj polovini 2010. godine, kreditna sredstva su smanjena za 17% ili 302 miliona KM. Ako se kreditnim obavezama dodaju i subordinirani krediti u iznosu od 175 miliona KM, koje su banke povukle u cilju jačanja kapitalne osnove i adekvatnosti kapitala, ukupna kreditna sredstva u izvorima imaju učešće od 10,9% (na kraju 2009. godine 12,8%).

Kapital je na kraju posmatranog perioda iznosio 1,61 milijardu KM i manji je za 71 milion KM što je rezultat ostvarenog gubitka u poslovanju u ovom periodu.

Banke su sa 30. 06. 2010. godine imale najveće obaveze prema sljedećim kreditorima (osam od ukupno 47), na koje se odnosi 72% ukupnih kreditnih obaveza: Central Eastern European

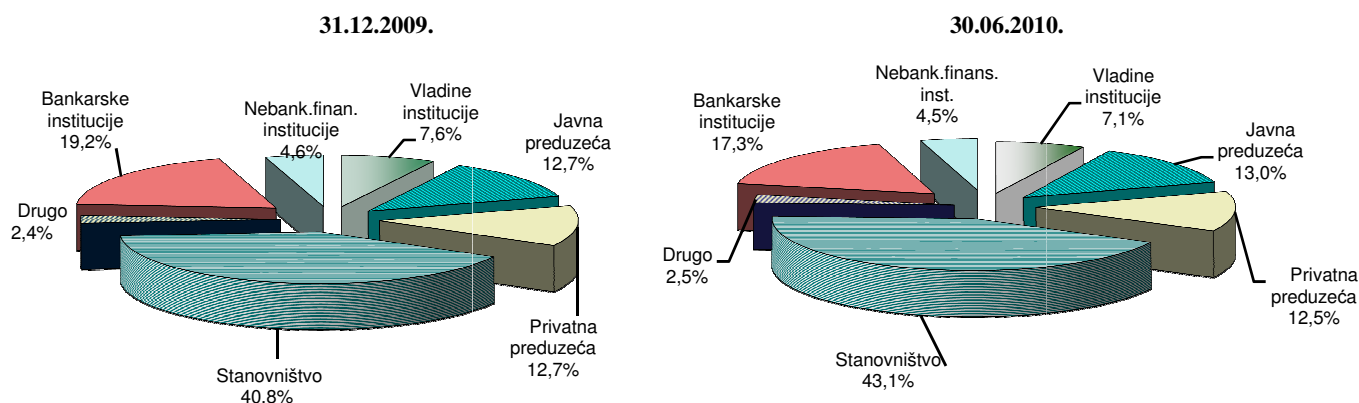
Finance Agency (CEEFA), European Investment Bank (EIB), EBRD, European fund for Southeast Europe (EFSE), Council of Europe Development Bank, Steirmarkische Sparkasse, Raiffeisen Zentralbank Osterreich A.G. (RZB) i ComercBank AG Frankfurt.

Prema dostavljenim podacima banaka, od ukupnog iznosa depozita sa 30.06. 2010. godine samo 6,1% se odnosi na depozite prikupljene u organizacionim dijelovima banaka iz Federacije BiH u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu.

- u 000 KM-

Tabela 12 : <i>Sektorska struktura depozita</i> ¹³								
SEKTORI	31.12.2008.		31.12.2009.		30.06.2010.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	701.520	6,7	839.926	7,6	797.040	7,1	120	95
Javna preduzeća	1.245.793	11,9	1.400.839	12,7	1.465.618	13,0	112	105
Privatna preduzeća i druš.	1.490.139	14,2	1.403.465	12,7	1.415.361	12,5	94	101
Bankarske institucije	2.172.860	20,8	2.120.143	19,2	1.946.520	17,3	98	92
Nebankarske finans.instit.	403.295	3,9	509.769	4,6	513.086	4,5	126	101
Građani	4.181.882	40,0	4.506.881	40,8	4.854.168	43,1	108	108
Ostalo	266.361	2,5	264.845	2,4	277.299	2,5	99	105
UKUPNO	10.461.850	100,0	11.045.868	100,0	11.269.092	100,0	106	102

Grafik 12 : *Sektorska struktura depozita*

U uslovima djelovanja krize, visoke likvidnosti i smanjenih kreditnih aktivnosti, banke nastoje restrukturirati izvore finansiranja i na taj način smanjiti troškove. Pored značajnog smanjenja kreditnih obaveza, došlo je i do promjena u sektorskoj strukturi depozitnih sredstava, odnosno smanjeni su depoziti bankarskih institucija (uglavnom su to depoziti matične banke ili drugih članica grupacije), što je u bankama u Federaciji BiH supstituisano depozitima stanovništva.

Naime, pozitivna kretanja u segmentu depozita sektora stanovništva nastavljena su i u prvoj polovini 2010. godine s rastom od 8% ili 347 miliona KM, tako da su s iznosom od 4,85 milijardi KM i učešćem od 43,1% u ukupnim depozitima i dalje najveći izvor finansiranja banaka u F BiH.

Depoziti bankarskih institucija su po visini drugi sektorski izvor u depozitnom potencijalu banaka. Na kraju posmatranog perioda, nakon pada od 8% ili 174 miliona KM u prvih šest mjeseci 2010. godine, iznosili su 1,95 milijardi KM, što je 17,3% ukupnih depozita. Depoziti bankarskih institucija sa 30. 06. 2010. godine veći su za 477 miliona KM od kreditnih obaveza, koje su, nakon depozita, drugi po značaju izvor finansiranja banaka u F BiH.

¹³ Podaci iz popratnog obrasca BS-D koji banke dostavljaju kvartalno uz bilans stanja po shemi FBA.

Treba istaći da se 96% ili 1,87 milijardi KM depozita bankarskih institucija odnosi na depozite banaka iz grupacije (uglavnom dioničara). Finansijska podrška grupacije (bankarskih i nebankarskih finansijskih institucija) kroz depozite u iznosu od 1,91 milijarda KM prisutna je u devet banaka u Federaciji BiH, s napomenom da je ipak koncentrisana u četiri velike banke (87%), od čega se na samo jednu banku odnosi 46% ukupnih depozita primljenih od grupacije. Na ovaj način domaće banke imaju finansijsku podršku i osiguran priliv novih sredstava za finansiranje od strane grupe čije su članice, što je od posebnog značaja u uvjetima krize i otežanog pristupa tržištu novca i novim sredstvima, te rasta likvidnosnog rizika kao rezultata pogoršanja naplativosti kredita i rasta nenaplativih potraživanja. Ako se ovim sredstvima dodaju i kreditne obaveze i subordinisani dugovi (kredit i depoziti u dopunskom kapitalu), finansijska podrška banaka iz grupacije je veća (kod deset banaka) i sa 30. 06. 2010. godine iznosi 2,61 milijarda KM ili 17,3% ukupne pasive bankarskog sektora. U odnosu na kraj 2009. godine ova sredstva su manja za 432 miliona KM ili 14,2%.

Pod pokroviteljstvom MMF i drugih finansijskih institucija, FBA je bila uključena u aktivnosti na potpisivanju Memoranduma o razumijevanju s bankama-majkama iz zemalja Evropske Unije čije banke-kćerke posluju na teritoriji BiH, tzv. „Bečkoj inicijativi“.

Depoziti ostalih sektora su imali neznatne promjene: rast depozita javnih preduzeća od 5% ili 65 miliona KM i privatnih od 1% ili 12 miliona KM. Prvi su sa 30. 06. 2010. godine iznosili 1,47 milijardi KM što je 13% ukupnih depozita (0,3 procentna poena više nego na kraju 2009. godine), a depoziti drugog sektora 1,42 milijarde KM i učešćem od 12,5% što je za 0,2 procentna poena manje nego na kraju 2009. godine.

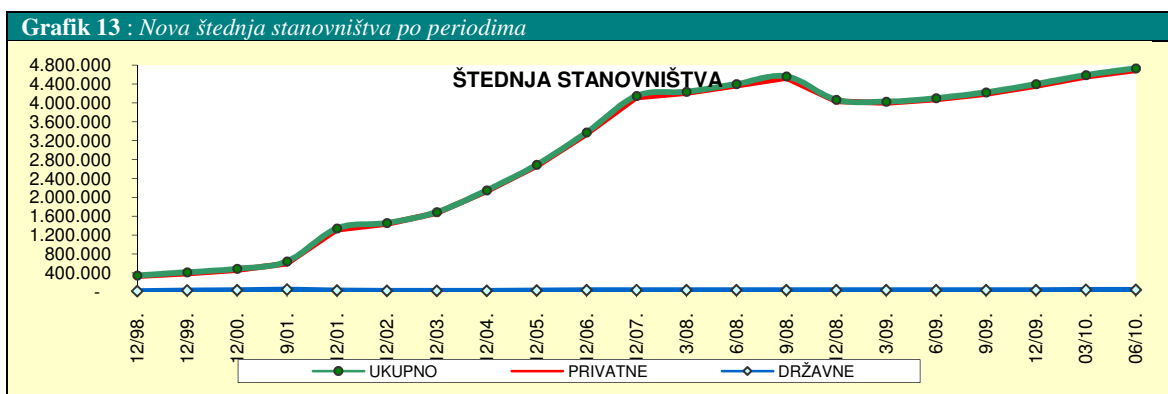
Depoziti vladinih institucija su manji za 5% ili 43 miliona KM, sa 30. 06. 2010. godine iznosili su 797 miliona KM s učešćem od 7,1%, što je za 0,5 procentnih poena manje nego 2009. godine.

Valutna struktura depozita sa 30. 06. 2010. godine bila je sljedeća: depoziti u stranoj valuti (sa dominantnim učešćem EURO) u iznosu od 6,8 milijardi KM imali su učešće od 60,0% (na kraju 2009. godine 59,6%) i depoziti u domaćoj valuti u iznosu od 4,5 milijardi KM s učešćem od 40,0% (na kraju 2009. godine 40,4%).

Štedni depoziti, kao najznačajniji segment depozitnog i finansijskog potencijala banaka, nakon dugogodišnjeg stabilnog i kontinuiranog rasta, s prvim znacima ekonomske i finansijske krize u četvrtom kvartalu 2008. godine smanjeni su za 11% ili 494 miliona KM. Značajniji odliv zabilježen je u oktobru, da bi se nakon toga stanje stabiliziralo, poljuljano povjerenje u banke je vraćeno, što je imalo za posljedicu povrat većeg dijela depozita u 2009. godini na račune u bankama.

Positivni trendovi nastavljeni su i u 2010. godini, štednja je sa 30. 06. 2010. godine dostigla iznos od 4,69 milijardi KM, što je najviši iznos do sada i za 162 miliona KM je veći od nivoa štednje sa 30. 09. 2008. godine, koji je neposredno pred krizu bio do tada najveći iznos. U prvoj polovini 2010. godine štednja je imala rast od 7,6% ili 330 miliona KM. Ovakva kretanja su najviše rezultat smanjene potrošnje zbog uticaja krize, teškog stanja u ekonomiji uopće i straha stanovništva zbog neizvjesnosti kada će se situacija početi popravljati, odnosno kada će se pojaviti pozitivni pomaci i promjene nabolje.

Tabela 13 : Nova štednja stanovništva po periodima					
BANKE	I Z N O S (u 000 K M)			INDEX	
	31.12.2008.	31.12.2009.	30.06.2010.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Državne	32.481	35.275	41.184	109	108
Privatne	4.003.184	4.325.926	4.649.821	108	117
UKUPNO	4.035.665	4.361.201	4.691.005	108	108

U tri najveće banke nalazi se 72,4% štednje, dok 11 banaka ima pojedinačno učešće manje od 1%, što iznosi svega 6,1% ukupne štednje u sistemu.

Od ukupnog iznosa štednje 29% se odnosi na štedne depozite u domaćoj valuti, a 71% u stranoj valuti.

Tabela 14 : Ročna struktura štednih depozita stanovništva po periodima

BANKE	I Z N O S (u 000 KM)			INDEX	
	31.12.2008.	31.12.2009.	30.06.2010.	3/2	4/3
Kratkoročni štedni depoziti	2.119.669	2.054.196	2.171.143	97	106
Dugoročni štedni depoziti	1.915.996	2.307.005	2.519.862	120	109
UKUPNO	4.035.665	4.361.201	4.691.005	108	108

Ročna struktura štednje je zadržala trend pozitivnih promjena iz prethodnih perioda daljim povećanjem učešća dugoročne štednje, što je rezultat većeg rasta dugoročne štednje (za 9% ili 213 miliona KM) od kratkoročne (za 6% ili 117 miliona KM), tako da je 30. 06. 2010. godine procenat njihovog učešća iznosio 53,7% i 46,3%.

Dugogodišnji kontinuirani rast i pozitivni trendovi u segmentu štednje u bankama u F BiH, rezultat su, s jedne strane, jačanja sigurnosti i stabilnosti ukupnog bankarskog sistema za što je od ključnog značaja postojanje funkcionalne, efektivne i efikasne bankarske supervizije koju provodi FBA, a s druge strane, postojanje sistema osiguranja depozita, čiji je osnovni cilj povećanje stabilnosti bankarskog, odnosno finansijskog sektora i zaštita štediša. U cilju očuvanja i jačanja povjerenja građana u sigurnost i stabilnost bankarskog sistema u BiH, u decembru 2008. godine iznos osiguranog depozita povećan je na 20.000 KM. Nakon toga pokrenuta je inicijativa na povećanje osiguranog depozita, tako da je od 01. 04. 2010. godine isti povećan na na 35.000 KM, a sve poduzete aktivnosti su usmjerene na smanjenje utjecaja globalne ekonomske krize na bankarski i ukupni ekonomski sistem F BiH i BiH.

Sa 30. 06. 2010. godine ukupno 15 banaka iz Federacije BiH je uključeno u program osiguranja depozita (imaju licencu Agencije za osiguranje depozita u BiH), a prema dostavljenim podacima u ovim bankama je deponovano 97,1% ukupnih depozita i 98,6% ukupne štednje.

Nakon izmjene Zakona o osiguranju depozita u banakama BiH¹⁴ i ukidanja kriterijuma vlasništva (učešće privatnog i državnog kapitala), u prvom kvartalu 2010.godine jedna državna banka primljena je u program osiguranja. Preostalih pet banaka ne mogu aplicirati za prijem zbog neispunjavanja kriterijuma koje je propisala Agencija za osiguranje depozita: tri banke zbog postojećeg kompozitnog ranga, a dvije banke (jedna privatna i jedna državna) su pod privremenom upravom.

¹⁴ „Službeni glasnik BiH“ br.75/09.

2.1.2. Kapital - snaga i adekvatnost

Kapital¹⁵ banaka u FBiH na dan 30. 06. 2010. godine iznosio je 1,97 milijardi KM.

-u 000 KM-

Tabela 15 : Regulatorni kapital								
O P I S	31.12.2008.		31.12.2009.		30.06.2010.		INDEKS	
							3/2	4/3
1	2		3		4		5	6
DRŽAVNE BANKE								
1.Osnovni kapital prije umanjnja	44.852		44.906		45.421		100	101
2.Odbitne stavke	2.752		3.796		4.074		138	107
a) Osnovni kapital (1-2)	42.100	97%	41.110	97%	41.347	97%	98	101
b) Dopunski kapital	1.335	3%	1.294	3%	1.397	3%	97	108
c) Kapital (a + b)	43.435	100%	42.404	100%	42.744	100%	98	101
PRIVATNE BANKE								
1.Osnovni kapital prije umanjnja	1.610.692		1.708.796		1.717.901		106	101
2.Odbitne stavke	170.042		195.208		242.469		115	124
a) Osnovni kapital (1-2)	1.440.650	72%	1.513.588	75%	1.475.432	77%	105	97
b) Dopunski kapital	574.370	28%	506.458	25%	449.513	23%	88	89
c) Kapital (a + b)	2.015.020	100%	2.020.046	100%	1.924.945	100%	100	95
UKUPNO								
1.Osnovni kapital prije umanjnja	1.655.544		1.753.702		1.763.322		106	101
2.Odbitne stavke	172.794		199.004		246.543		115	124
a) Osnovni kapital (1-2)	1.482.750	72%	1.554.698	75%	1.516.779	77%	105	98
b) Dopunski kapital	575.705	28%	507.752	25%	450.910	23%	88	89
c) Kapital (a + b)	2.058.455	100%	2.062.450	100%	1.967.689	100%	100	95

U prvoj polovini 2010. godini kapital¹⁶ je smanjen za 5% ili 95 miliona KM u odnosu na 2009. godinu, a promjene u osnovnom i dopunskom kapitalu su uticale na izmjenu strukture regulatornog kapitala. Osnovni kapital je smanjen za 2% ili 38 miliona KM, a dopunski za 11% ili 57 miliona KM.

Pad osnovnog kapitala je rezultat povećanja odbitnih stavki (koje umanjuju osnovni kapital) za 47,5 miliona KM i to najviše iz osnova ostvarenog tekućeg gubitka (iznosi 90 miliona KM), uz istovremeno smanjenje po osnovu djelimičnog pokrića nepokrivenih gubitaka u iznosu od 39,5 miliona KM. Takođe dionički kapital je kod jedne banke smanjen za 14,6 miliona KM zbog pokrića gubitaka iz prethodnih godina.

Istovremeno, uključivanjem ostvarene dobiti za 2009.godinu u osnovni kapital donekle je amortizovan negativan uticaj tekućeg gubitka. Nakon provođenja zakonske procedure donošenja i usvajanja odluka o raspodjeli revidirane dobiti od strane skupština banaka, ostvarena dobit za 2009. godinu (sedam banaka ostvarilo je gubitak u iznosu od 53 miliona KM) u iznosu od 54 miliona KM (13 banaka) raspoređena je 99% u osnovni kapital (u rezerve ili zadržanu-nerasporođenu dobit 94% i za pokriće gubitaka 4,8%).

U prvom polugodištu 2010. godine nije bilo povećanja kapitala po osnovu priliva novog, svježeg kapitala-dokapitalizacije.

Dopunski kapital je smanjen za 56,8 miliona KM, s većim promjenama u strukturi: dobit iz 2009. godine u iznosu od 49 miliona KM je prenesena u osnovni kapital, subordinisani dugovi

¹⁵ Regulatorni kapital definiran čl. 8. i 9. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka („Službene novine Federacije BiH”, broj 3/03, 18/03, 53/06, 55/07, 81/07, 6/08).

¹⁶ Izvor podataka je kvartalni Izvještaj o stanju kapitala banaka (Obrazac 1-Tabela A), propisan Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka.

su smanjeni za 11,9 miliona KM, dok su stavke opštih rezervi za kreditne gubitke povećane za 4,2 miliona KM. Tokom godine u obračun kapitala ne ulazi tekuća nerevidirana dobit, što je takođe uticalo na smanjenje dopunskog kapitala.

Navedene promjene su uticale na strukturu regulatornog kapitala, tako da je učešće osnovnog kapitala povećano sa 75% na 77% , a dopunskog smanjeno sa 25% na 23%.

Neto kapital je, kao i regulatorni, smanjen za 5% ili 95 miliona KM i sa 30. 06. 2010. godine iznosi 1,95 milijardi KM. Najveći uticaj smanjenja kapitala je ostvaren kod jedne banke (koja je iskazala gubitak od 78,7 miliona KM). U toku sačinjavanja ovog izvještaja, kod te banke je izvršena dokapitalizacija u iznosu od 50 miliona KM, što je djelomično neutraliziralo nepovoljan uticaj na kapital.

Stopa kapitaliziranosti banaka izražena kao odnos kapitala i aktive sa 30. 06. 2010. godine iznosila je 12,5%, što je za 0,6 procentnih poena manje nego na kraju 2009. godine.

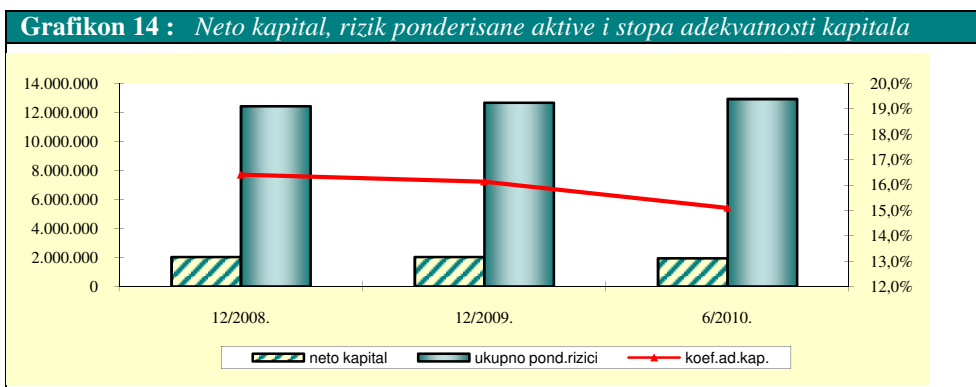
Jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala¹⁷ banaka jeste koeficijent adekvatnosti kapitala, izračunat kao odnos neto kapitala i rizikom ponderisane aktive. Ovaj koeficijent je na nivou bankarskog sektora sa 30. 06. 2010. godine iznosio 15,1% što je za jedan procentni poen manje nego na kraju 2009. godine, a razlog je povećanje ukupnih ponderisanih rizika za 2% ili 251 milion KM. Rizik ponderisane aktive i kreditnih ekvivalenata povećan je za 189 miliona KM (sa 11,79 milijardi KM na 11,98 milijardi KM), najviše zbog povećanja ulaganja banaka u vrijednosne papire (uglavnom obveznice). S druge strane, ponderisani operativni rizik (POR) je povećan za 62 miliona KM (iznosi 945 miliona KM), što je rezultiralo navedenim porastom ukupnih ponderisanih rizika. Na kraju prvog polugodišta 2010. godine učešće ponderisane aktive izložene kreditnom riziku iznosilo je 93%, a operativnom riziku 7%.

FBA je, vršeći nadzor poslovanja i finansijskog stanja banaka u FBiH, u skladu sa zakonskim ovlastima, a u cilju jačanja sigurnosti i banaka pojedinačno i sistema u cjelini, nalagala bankama poduzimanje odgovarajućih aktivnosti na jačanju kapitalne osnove i osiguranju kapitala adekvatnog visini i profilu postojeće i potencijalne izloženosti svim rizicima koji su imanentni bankarskom poslovanju. U uslovima djelovanja ekonomske krize i rasta kreditnog rizika uzrokovanog padom kvaliteta kreditnog portfolija, ovaj zahtjev ima prioritetan značaj i zato je segment kapitala pod kontinuiranim pojačanim supervizorskim nadzorom. Jedna od mjera koje je Agencija poduzela u cilju očuvanja kapitalne osnove i sigurnosti i stabilnosti banaka je i zahtjev bankama da ostvarenu dobit za 2009.godinu ne usmjeravaju u isplatu dividendi nego u jačanje kapitalne osnove, što su banke ispoštovale (samo jedna banka je uz saglasnost Agencije isplatila dividendu kojom su zatvorena dospjela potraživanja većinskog vlasnika banke).

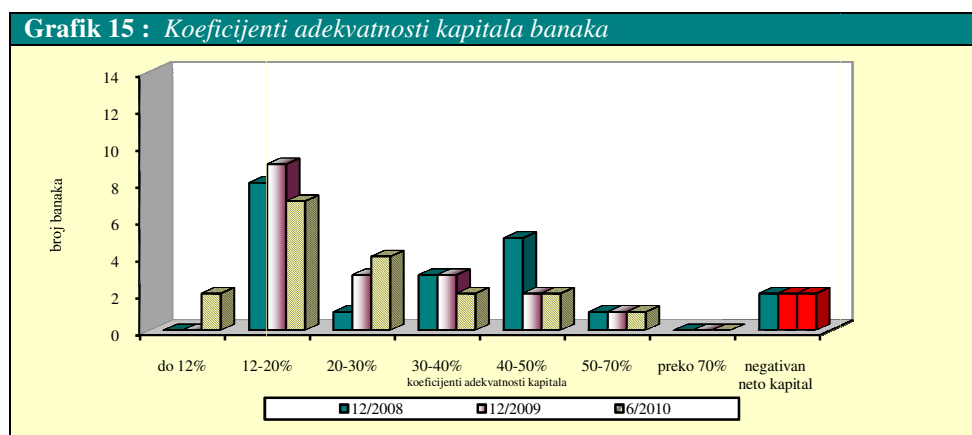
- 000 KM-

Tabela 16 : Neto kapital, ukupni ponderisani rizici i stopa adekvatnosti kapitala					
O P I S	31.12.2008.	31.12.2009.	30.06.2010.	INDEKS	
				3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
1. NETO KAPITAL	2.038.997	2.046.414	1.951.653	100	95
2. RIZIK PONDERISANE AKTIVE I KRED. EKVIVALENATA	12.301.441	11.790.234	11.979.260	96	102
3. POR (PONDERISANI OPERATIVNI RIZIK)	130.975	882.928	944.970	674	107
4. UKUPNI PONDERISANI RIZICI (2+3)	12.432.416	12.673.162	12.924.230	102	102
5. STOPA NETO KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (1/ 4)	16,4%	16,1%	15,1%	98	94

¹⁷ Zakonom propisana minimalna stopa adekvatnosti kapitala iznosi 12%.

Efekti globalne finansijske krize vidljivi su i u segmentu kapitala, odnosno stope adekvatnosti kapitala, najviše zbog pada profitabilnosti skoro svih banaka u sistemu (smanjenje dobiti, odnosno rast gubitaka) tako da je neto kapital smanjen za 5% ili 95 miliona KM (iznosi 1,95 milijardi KM), ali i povećanja rizične aktive za 2% ili 251 milion KM (iznosi 12,9 milijardi KM). Iako stopa adekvatnosti kapitala bankarskog sistema sa 30. 06. 2010. godine iznosi 15,1%, što je i dalje znatno više od zakonskog minimuma (12%) i predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sistema i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti, kod nekoliko banaka došlo je do ugrožavanja kapitalne osnove i/ili narušavanja zakonom propisanog minimalnog standarda adekvatnosti kapitala, u skladu sa zahtjevom Agencije osiguran je dodatni kapital, tako da će u narednom periodu biti izvršena dokapitalizacija.

Od ukupno 20 banaka u F BiH sa 30. 06. 2010. godine, 16 banaka imalo je koeficijent adekvatnosti kapitala veći od zakonom propisanog minimuma od 12%, četiri banke imale su koeficijent manji od 12% (od toga dvije pod privremenom upravom imale su negativan koeficijent adekvatnosti). Prema analitičkim podacima na kraju prve polovine 2010. godine 14 banaka je imalo stopu adekvatnosti kapitala nižu nego prethodne godine (od čega dvije banke ne ispunjavaju propisani minimum od 12%, dok jedna banka nije usklađena sa zakonom u pogledu neto kapitala-manji od 15 miliona KM, s napomenom da je kod prve dvije banke u toku rješavanje ovog problema kroz dokapitalizaciju), kod četiri banke je bolja, dok dvije banke u privremenoj upravi imaju negativnu stopu.

U nastavku se daje pregled stopa adekvatnosti kapitala kod 16 banaka u odnosu na zakonski minimum od 12%:

- sedam banaka ima stopu između 13,6% i 17,8%, a dvije najveće od 14% do 14,6%,
- osam banaka ima stopu između 21% i 50%,
- jedna banka ima stopu između 51% i 70%.

Kao i do sada, prioritetan zadatak većine banaka u sistemu je dalje jačanje kapitalne osnove, a u fokusu su velike banke u sistemu, što je nužno za jačanje stabilnosti i sigurnosti i banaka i ukupnog bankarskog sistema, posebno zbog promjena u poslovnom i operativnom okruženju u kojem banke u Federaciji BiH posluju, djelovanja i uticaja svjetske finansijske krize i na područje naše zemlje i negativnih efekata koje ova kriza ima na bankarski sektor i ukupnu ekonomiju BiH. Prateći ekspanziju banaka i vršeći redovan nadzor ovog segmenta, FBA je prema bankama, zavisno od ocjene njihove adekvatnosti kapitala i rizičnog profila institucije, poduzimala različite korektivne i nadzorne mjere, kao što su: donošenje strategije za održavanje nivoa kapitala i plana koji će osigurati kvantitet i kvalitet (strukturu) kapitala u skladu s prirodom i složenosti bančinih sadašnjih i budućih poslovnih aktivnosti i preuzetom i potencijalnom riziku, zatim pojačan nadzor i intenzivnije praćenje banke, zahtjev za pribavljanje dodatnog kapitala u cilju jačanja kapitalne osnove, te otklanjanja nedozvoljenih koncentracija kreditnog rizika i u vezi s tim ograničavanje i smanjenje izloženosti kreditnom riziku vezano za određene vrste koncentracija, praćenje provođenja i realizacije usvojenih planova kapitala i to posebno pribavljanja dodatnog kapitala iz eksternih izvora, nadziranje poštivanja i postupanja po naloženim mjerama i sl.

2.1.3. Aktiva i kvalitet aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka utvrđeni su kriteriji za procjenu izloženosti banaka kreditnom riziku ocjenom kvaliteta njihove aktive i adekvatnosti rezervi za kreditne i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava stavki bilansa i vanbilansnih stavki.

Ukupna aktiva sa vanbilansnim stavkama (aktiva)¹⁸ banaka u F BiH sa 30. 06. 2010. godine iznosila je 18 milijardi KM i veća je za 44 miliona KM u odnosu na kraj 2009. godine, a bruto aktiva¹⁹ u iznosu od 15,7 milijardi KM je manja za 18 miliona KM.

Vanbilansne rizične stavke iznosile su 2,3 milijarde KM i veće su za 3% ili 63 miliona KM.

-u 000 KM-

OPIS	IZNOS (u 000 KM)						INDEX	
	31.12.2008.	Strukt. %	31.12.2009.	Strukt. %	30.06.2010.	Strukt. %	4:2	6:4
1.	2	3	4	5	6	7	8	9
Kreditni	10.200.134	66,0	9.442.600	60,1	9.359.170	59,6	93	99
Kamate	59.564	0,4	61.797	0,4	57.514	0,4	104	93
Dospjela potraživanja	231.890	1,5	352.580	2,2	482.545	3,1	152	137
Potraživanja po plać. garancijama	2.353	0,0	1.620	0,0	2.754	0,0	69	170
Ostali plasmani	39.393	0,2	276.693	1,8	421.763	2,7	702	152
Ostala aktiva	4.937.976	31,9	5.581.877	35,5	5.374.985	34,2	113	96
UKUPNA AKTIVA	15.471.310	100,0	15.717.167	100,0	15.698.731	100,0	102	100
VANBILANS	2.582.093		2.271.512		2.334.053		88	103
AKTIVA S VANBILANSOM	18.053.403		17.988.679		18.032.784		100	100
RIZIČNA AKTIVA S VANBILANSOM	13.304.610		12.583.315		12.984.691		95	103
Opći kreditni rizik i Potencijalni kreditni gubici	461.839		534.721		640.041		116	120
Već formirane opće i posebne rezerve za kreditne gubitke	461.687		534.749		639.933		116	120

¹⁸ Aktiva definirana članom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine F BiH“, broj 3/03, 54/04, 68/05).

¹⁹ Izvor podataka: Izvještaj o klasifikaciji aktive bilansa i vanbilansnih stavki banaka.

Nerizične stavke iznose pet milijardi KM ili 28% ukupne aktive s vanbilansom i manje su za 7% u odnosu na kraj 2009. godine. S druge strane, rizična aktiva s vanbilansom iznosi 13 milijardi KM i veća je za 3% ili 401 milion KM.

Negativan uticaj i posljedice globalne finansijske i ekonomske krize su sve izraženije u poslovanju banaka, kao rezultat prenošenja i širenja krize sa realnog na bankarski sektor, što se najviše odražava na ključnu djelatnost banaka, odnosno segment kreditiranja i kvalitet kreditnog portfolija. Nakon značajnog pada kreditnih plasmana od 6% ili 638 miliona KM u 2009. godini, u prvoj polovini 2010. godine ostvaren je neznatan rast od 48 miliona KM, što se može ocijeniti pozitivnim jer su banke povećale obim novih plasmana, čime je zaustavljen negativni trend iz posljednjih pet kvartala. Krediti su sa 30. 06. 2010. godine iznosili 9,8 milijardi KM, s učešćem u aktivi od 65,1%, što je 0,8 procentnih poena više u odnosu na kraj 2009. godine. Međutim zbog produbljiivanja krize i pogoršanja ukupnog ekonomskog i privrednog stanja u BiH, i u narednim periodima se ne očekuje značajniji porast kreditnih aktivnosti, na što ukazuje nivo novoodobrenih kredita. Naime, za prvih šest mjeseci 2010. godine plasirano je samo 12% više kredita u odnosu na isti period 2009. godine, a 33% manje u odnosu na isti period 2008. godine.

Najvažniji ograničavajući faktor rasta kredita je negativni uticaj krize na ukupnu ekonomiju i privredu u BiH i pogoršanje stanja u realnom sektoru, zatim smanjenje potrošnje stanovništva, ali i restriktivnije i opreznije politike kreditiranja banaka. Na osnovu prethodno navedenog, kao i očekivanog sporog i slabog ekonomskog oporavka, izvjesno je da će i u narednom periodu rast kredita biti nizak, dok će se kvalitet postojećeg kreditnog portfolija dalje pogoršati, loši plasmani će porasti i posljedično kreditni gubici, što će se negativno reflektirati na finansijski rezultat banaka.

FBA je bila uključena u aktivnosti na potpisivanju Memoranduma o razumijevanju s bankama-majkama iz zemalja Evropske unije čije banke - kćerke posluju na teritoriji BiH, tzv „Bečkoj inicijativi“, čime se trebaju osigurati dodatna finansijska sredstva za kreditiranje realnog sektora, jer svako pogoršanje ekonomije može negativno da se odrazi na rejting banaka-kćerki, a samim tim i da oslabi rejting matičnih banaka.

Tri najveće banke u F BiH s iznosom kredita od 6,2 milijarde KM imaju učešće od 63,4% u ukupnim kreditima na nivou sistema.

S aspekta sektora kojima su banke plasirale kredite, kretanja u prvoj polovini 2010. godine mogu se ocijeniti pozitivnim zbog porasta plasmana privatnim preduzećima, dok su plasmani stanovništvu ostali na istom nivou. Naime, u odnosu na kraj 2009. godine krediti dati privatnim preduzećima su veći za 1% ili 58 miliona KM, iznose 4,75 milijardi KM ili 48,3% ukupnih kredita (na kraju 2009. godine 47,9%). Krediti dati stanovništvu iznose 4,77 milijardi KM, što je učešće od 48,4% (na kraju 2009. godine 48,6%). Prema dostavljenim podacima od banaka, sa stanjem 30. 06. 2010. godine, s aspekta strukture kredita stanovništvu po namjeni, već duži period nema promjene, odnosno najveće učešće od cca 72% imaju krediti odobreni za finansiranje potrošnih dobara²⁰, na stambene kredite se odnosi 25%, a sa preostalih 3% kreditirani su mali zanati, mali biznis i poljoprivreda.

Tri najveće banke u sistemu plasirale su stanovništvu 66,3%, a privatnim preduzećima 61% ukupnih kredita datih ovim sektorima (na kraju 2009. godine stanovništvo 66,4%, privatna preduzeća 63,1%).

Trend i promjena učešća pojedinih sektora u ukupnoj strukturi kredita dati su u sljedećoj tabeli.

²⁰ Uključeno kartično poslovanje.

-u 000 KM-

Tabela 18 : <i>Sektorska struktura kredita</i>									
SEKTORI	31.12.2008.		31.12.2009.		30.06.2010.		INDEX		
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Vladine institucije	76.964	0,7	74.609	0,8	84.676	0,9	97	113	
Javna preduzeća	175.424	1,7	184.005	1,9	169.284	1,7	105	92	
Privatna preduzeća i društ.	4.881.526	46,8	4.696.276	47,9	4.754.391	48,3	96	101	
Bankarske institucije	5.805	0,1	6.755	0,1	5.580	0,1	116	83	
Nebankarske finansijske instit.	105.352	1,0	51.255	0,5	42.762	0,4	49	83	
Gradani	5.146.963	49,3	4.765.656	48,6	4.766.926	48,4	93	100	
Ostalo	42.343	0,4	18.244	0,2	20.850	0,2	43	114	
UKUPNO	10.434.377	100,0	9.796.800	100,0	9.844.469	100,0	94	100	

Valutna struktura kredita se već duži period bitnije ne mijenja: najveće učešće od 73% ili 7,2 milijarde KM imaju krediti odobreni s valutnom klauzulom, krediti u domaćoj valuti 26% ili 2,5 milijardi KM, a najmanje učešće od samo 1% ili 125 miliona KM imaju krediti u stranoj valuti.

Budući da su plasmani, odnosno krediti najrizičniji dio aktive banaka, njihov kvalitet predstavlja jednu od najznačajnijih determinanti stabilnosti i uspješnosti poslovanja. Ocjena kvaliteta aktive je ustvari ocjena izloženosti kreditnom riziku plasmana banke, odnosno identificiranje potencijalnih kreditnih gubitaka koji se priznaju kao troškovi rezervi za kreditne gubitke.

Kvalitet aktive i vanbilansnih rizičnih stavki, opći kreditni rizik, potencijalni kreditni gubici po kategorijama klasifikacije²¹ i vanbilansne stavke dati su u sljedećoj tabeli.

Tabela 19 : <i>Klasifikacija aktive, opći kreditni rizik (OKR), potencijalni kreditni gubici (PKG) i vanbilansne stavke (otpisana aktiva i suspendirana kamata)</i>											
Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I UČEŠĆE (u %)									INDEKS	
	31.12.2008.			31.12.2009.			30.06.2010.			5/2	8/5
	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
A	11.534.783	86,7	230.749	10.260.601	81,5	205.228	10.478.675	80,7	209.582	89	102
B	1.446.503	10,9	103.385	1.804.767	14,4	136.973	1.723.775	13,3	137.604	125	96
C	165.309	1,2	40.558	307.892	2,5	72.970	436.089	3,4	104.432	186	142
D	154.168	1,2	83.300	206.201	1,6	115.703	342.289	2,6	184.569	134	166
E	3.847	0,0	3.847	3.854	0,0	3.847	3.863	0,0	3.854	100	100
Rizična ak. (A-E)	13.304.610	100,0	461.839	12.583.315	100,0	534.721	12.984.691	100,0	640.041	95	103
Nerizična akt. ²²	4.748.793			5.405.364			5.048.093			114	93
UKUPNO	18.053.403			17.988.679			18.032.784			100	100
VANBILANSNA EVIDENCIJA											
Otpisana aktiva	429.419	89,0		505.635	89,7		558.340	89,4		118	110
Susp. kamata	54.479	11,0		57.959	10,3		66.023	10,6		114	114
UKUPNO	483.898	100,0		563.594	100,0		624.363	100,0		117	111

²¹ U skladu sa članom 22. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banke su dužne da formiraju i kontinuirano održavaju rezerve za OKR i PKG u sljedećim procentima po kategorijama : A 2%, B 5% do 15%, C 16% do 40%, D 41% do 60% i E 100%.

²² Stavke aktive na koje se, u skladu s članom 22. stav 7. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, ne obračunavaju rezerve za OKG od 2%.

Rizična aktiva sa vanbilansom (A-E) iznosi 13 milijardi KM i sa 30. 06. 2010. godine veća je za 3% ili 401 milion KM. Nerizične stavke iznose pet milijardi KM i manje su za 7% ili 357 miliona KM u odnosu na kraj 2009. godine.

Ako se analizira kvalitet rizične aktive, može se konstatovati da je u posmatranom periodu nastavljen trend pada kvaliteta aktive i njenog „kvarenja“, što je posljedica uticaja ekonomske krize i porasta nenaplativih potraživanja, odnosno kašnjenja klijenata u plaćanju dospjelih kreditnih obaveza. Međutim, treba istaći da je najveći uticaj na značajno pogoršanje pokazatelja ukupnog sistema imala jedna velika banka, koja je u 2009. godini započela, a u 2010. godini intenzivirala „čišćenje“ kreditnog portfolija, što je imalo za rezultat znatno lošije pokazatelje kvaliteta aktive i ove banke i ukupnog bankarskog sistema. Dok je učešće kreditnog portfolija te banke sa 30. 06. 2010. godine izosilo 17,5%, učešće njene klasifikovane i nekvalitetne aktive iznosilo je 32% i 53%, a porast loših kredita (nekvalitetnih) se najvećim dijelom upravo odnosi na tu banku. Kod ostalih banaka pokazatelji su imali blage oscilacije (poboljšanje ili pogoršanje), odnosno samo tri manje banke imaju pokazatelje kvaliteta aktive lošije od bankarskog sistema.

Klasifikovana aktiva (B-E) je u posmatranom periodu imala rast od 8% ili 183 miliona KM, s tim da je B kategorija smanjena za 4% ili 81 milion KM, a nekvalitetna aktiva (C-E) povećana za visokih 51% ili 264 miliona KM. U istom periodu je izvršen otpis aktive i kamate (isknjiženje u vanbilansnu evidenciju) u iznosu od 96 miliona KM. Koliko su navedeni pokazatelji zabrinjavajući pokazuje i činjenica da je u 2009. godini ukupan porast klasifikovane aktive iznosio 31% ili 553 miliona, od toga je B kategorija povećana za 25% ili 358 miliona KM, nekvalitetna aktiva za 60% ili 195 miliona KM, dok je otpisana aktiva i kamata u iznosu od 157 miliona KM. U 2010. godini zbog slabe naplate i povećanja kašnjenja dospjelih potraživanja, banke su morale izvršiti reklasifikaciju i značajan iznos kredita pomjeriti iz B kategorije u nekvalitetnu aktivu, što je uzrokovalo porast troškova rezervi za kreditne gubitke.

Klasifikovana aktiva je sa 30. 06. 2010. godine iznosila 2,5 milijarde KM, a nekvalitetna 782 miliona KM (31. 12. 2009. godine: 2,3 milijarde KM i 518 miliona KM).

Kao rezultat navedenog, indikatori kvaliteta aktive iskazani kao odnos, odnosno učešće pojedinih kategorija u rizičnoj aktivi su lošiji nego na kraju 2009. godine, a očekuje se da će se negativni trendovi nastaviti i u narednim kvartalima. Koeficijent klasifikovane i rizične aktive je zbog većeg rasta klasifikovane aktive (8%) od rizične (3%) pogoršan za 0,8 procentnih poena u odnosu na kraj 2009. godine i iznosi 19,3%.

Ako se analizira odnos i trend samo nekvalitetne i rizične aktive, sa 30. 06. 2010. godine ovaj koeficijent je iznosio 6,0% što je još uvijek relativno nizak omjer, a u odnosu na kraj 2009. godine je veći za 1,9 procentnih poena. Međutim, ako se uzme u obzir da učešće B kategorije u rizičnoj aktivi iznosi 13,3%, te sumnju da dio plasmana koji su iskazani u ovoj kategoriji imaju lošiji kvalitet i da trebaju biti kategorizirani kao nekvalitetna aktiva, odnosno još uvijek prisutna praksa nekih banaka da ne formiraju pravovremeno adekvatne rezerve za kreditne gubitke, što se potvrdilo u on site kontrolama i rezultiralo nedostajućim rezervama za kreditne gubitke, može se zaključiti da kvalitet aktive i dalje ima trend pogoršanja. Zato je od ključnog značaja da banke što realnije procjenjuju kvalitet plasmana i formiraju adekvatne rezerve za kreditne gubitke, posebno zbog činjenice da se pod uticajem krize povećava kašnjenje u naplati dospjelih potraživanja, rastu troškovi rezervi, te se smanjuje i zarada banaka.

Sektorska analiza podataka temelji se na pokazateljima kvaliteta kredita datih za dva najznačajnija sektora: pravnim licima i stanovništvu. Dva navedena pokazatelja za ove sektore se značajno razlikuju i ukazuju na postojanje veće izloženosti kreditnom riziku, a time i potencijalnim kreditnim gubicima kod kredita datim pravnim licima.

Tabela 20 : Klasifikacija kredita datih stanovništvu i pravnim licima

Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I UČEŠĆE (u %)												INDEKS 12/6
	31.12.2009.						30.06.2010.						
	Stanovni Učešće		Pravna Učešće		UKUPNO		Stanovni Učešće		Pravna Učešće		UKUPNO		
štv	%	lica	%	Iznos	Učešće	štv	%	lica	%	Iznos	Učešće		
1	2	3	4	5	6 (2+4)	7	8	9	10	11	12 (8+10)	13	14
A	4.311.231	90,46	3.421.255	68,00	7.732.486	78,93	4.248.542	89,13	3.367.235	66,32	7.615.777	77,36	98
B	260.509	5,47	1.298.642	25,81	1.559.151	15,91	217.884	4,57	1.238.622	24,39	1.456.506	14,80	93
C	108.969	2,29	193.570	3,85	302.539	3,09	183.465	3,85	247.738	4,88	431.203	4,38	142
D	84.947	1,78	117.677	2,34	202.624	2,07	117.029	2,45	223.949	4,41	340.978	3,46	168
E	0	0,00	0	0,00	0	0,00	5	0,00	0	0,00	5	0,00	100
UKUPNO	4.765.656	100,0	5.031.144	100,0	9.796.800	100,00	4.766.925	100,0	5.077.544	100,0	9.844.469	100,00	100
Klas. kred. B-E	454.425	9,53	1.609.889	32,00	2.064.314	21,07	518.383	10,87	1.710.309	33,68	2.228.692	22,64	108
Nekv. kred C-E	193.916	4,07	311.247	6,19	505.163	5,16	300.499	6,30	471.687	9,29	772.186	7,84	153
		48,64		51,36		100,00		48,42		51,58		100,00	
Učešće po sektorima u klasifikovanim kreditima, nekvalitetnim kreditima i B kategoriji:													
Klasifikacija B-E		22,02		77,98		100,00		23,26		76,74		100,00	
Nekvalitetna C-E		38,39		61,61		100,00		38,91		61,09		100,00	
Kategorija B		16,71		83,29		100,00		14,96		85,04		100,00	

Sa 30. 06. 2010. godine od ukupnih kredita odobrenih pravnim licima u iznosu od 5,08 milijardi KM, 1,7 milijardi KM ili 33,68% je klasificirano u kategorije B do E (na kraju 2009. godine 1,6 milijardi ili 32%), dok je od ukupno odobrenih kredita stanovništvu u iznosu od 4,8 milijardi KM, u navedene kategorije klasificirano 518 miliona KM ili 10,87% (na kraju 2009. godine 454 miliona KM ili 9,53%).

Od kredita plasiranim pravnim licima kao nekvalitetni krediti klasificirano je 472 miliona KM ili 9,29 % od ukupnih kredita odobrenih ovom sektoru (sa 31. 12. 2009. godine iznosili su 311 milion KM ili 6,19%). Za sektor stanovništva isti iznose 300 miliona KM ili 6,30% (31.12.2009. godine 194 miliona KM ili 4,07%), što je rezultat rasta nekvalitetnih kredita od 53% u posmatranom periodu.

Posmatrani indikatori kvaliteta kredita odobrenih pravnim licima i stanovništvu, kao i već navedeni indikatori kvaliteta ukupne rizične aktive, imaju trend pogoršanja u prvoj polovini 2010. godine, što je najviše rezultat rasta nekvalitetnih kredita za 53% ili 267 miliona KM (kod stanovništva 55% ili 106 miliona KM i kod pravnih lica 52% ili 161 milion KM), te je rezultiralo porastom učešća nekvalitetnih kredita sa 5,16% na 7,84% (kod stanovništva sa 4,07% na 6,30% i kod pravnih lica sa 6,19% na 9,29%), kao i na lošije ostale pokazatelje za ova dva sektora i ukupnog kreditnog portfolija.

U cilju što realnije ocjene treba uzeti u obzir i iznos kredita koje su banke u posmatranom periodu isknjižile u vanbilans, što se daje u narednoj tabeli.

-000 KM-

Tabela 21 : Vanbilansna evidencija: otpisana aktiva i suspendovana kamata

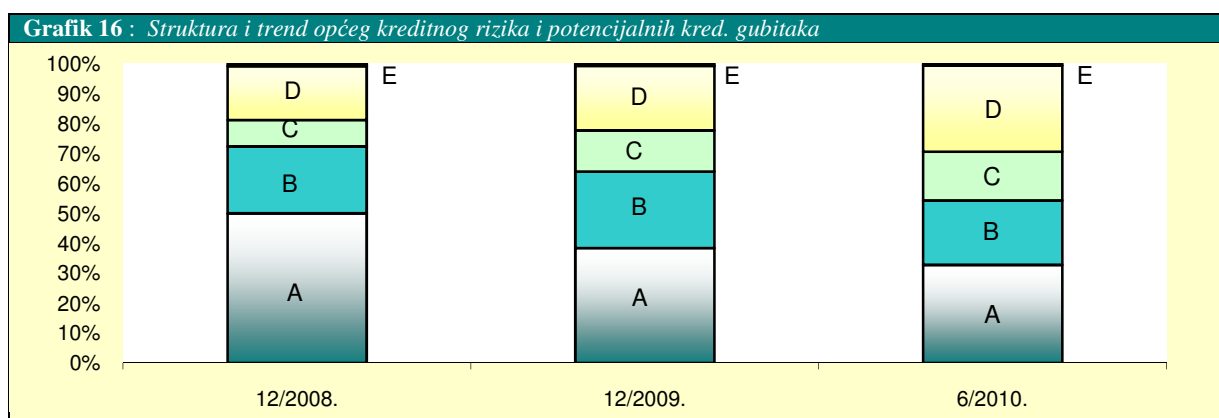
OPIS	STANOVNIŠTVO		PRAVNA LICA		UKUPNO	
	Otpisana aktiva	Suspendovana kamata	Otpisana aktiva	Suspendovana kamata	Otpisana aktiva	Suspendovana kamata
1	2	3	4	5	6	7
Početno stanje 31.12.2009.	146.613	12.559	359.019	45.398	505.632	57.957
<i>Promjene u 2010. godini:</i>						
- novi otpis (u tekućoj godini)	38.248	5.058	42.524	10.807	80.772	15.865
- naplaćeno u tekućoj godini	9.252	2.935	9.863	1.946	19.115	4.881
- trajni otpis	295	165	8.657	2.755	8.952	2.920
Saldo 30.06.2010.godine	175.314	14.517	383.026	51.506	558.340	66.023

Saldo otpisane aktive 30. 06. 2010. godine (558 miliona KM) i saldo suspendovane kamate (66 miliona KM) povećani su za 10%, odnosno 14% u odnosu na 2009. godinu.

Nivo općeg kreditnog rizika i procijenjenih potencijalnih kreditnih gubitaka po kategorijama klasifikacije, utvrđenih u skladu sa kriterijima i metodologiji propisanoj u odlukama FBA, njihov trend i struktura na nivou bankarskog sektora dati su u sljedećoj tabeli i grafikonu.

Tabela 22 : Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka

Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I STRUKTURA (u %)						INDEKS	
	31.12.2008.		31.12.2009.		30.06.2010.		4/2	6/4
	1	2	3	4	5	6	7	8
A	230.749	50,0	205.228	38,4	209.582	32,8	89	102
B	103.385	22,4	136.973	25,6	137.604	21,5	132	100
C	40.558	8,8	72.970	13,7	104.432	16,3	180	143
D	83.300	18,0	115.703	21,6	184.569	28,8	139	159
E	3.847	0,8	3.847	0,7	3.854	0,6	100	100
UKUPNO	461.839	100	534.721	100	640.041	100	116	120

Prema izvještajima, banke su formirale rezerve za kreditne gubitke u skladu s propisima i visinom procijenjenog kreditnog rizika.

Analizirajući nivo formiranih rezervi ukupno i po kategorijama klasifikacije, u odnosu na kraj 2009. godine, rezerve za opći kreditni rizik (za kategoriju A) i potencijalne kreditne gubitke veće su za 20% ili 105 miliona KM i iznosile su 640 miliona KM (samo u drugom kvartalu 2010. godine povećane su za 80 miliona KM). Jedan od najvažnijih pokazatelja kvaliteta aktive je odnos potencijalnih kreditnih gubitaka i rizične aktive sa vanbilansom, povećan je sa 2,8% na 3,3%. Sa 30. 06. 2010. godine banke su prosječno za B kategoriju imale izdvojene rezerve po stopi od 7,9%, za C kategoriju 23,9%, D kategoriju 53,9% i E 100% (na kraju 2009. godine: B 7,6%, C 23,7%, D 56,1% i E 100%).

Analiza kvaliteta aktive, odnosno kreditnog portfolija pojedinačnih banaka, kao i on site kontrole u samim bankama, ukazuju da je kreditni rizik dominantni rizik kod najvećeg broja banaka, a zabrinjava činjenica da jedan broj banaka ima neadekvatne prakse upravljanja, odnosno ocjene, mjerenja, praćenja i kontrole kreditnog rizika i klasifikaciju aktive, što se u on site kontrolama utvrdilo kroz značajne iznose nedostajućih rezervi za kreditne gubitke, koje su banke formirale po nalogu FBA, ali time se problem suštinski ne rješava.

FBA je bankama, kod kojih je kontrolom ocijenjen slab kvalitet aktive, naložila korektivne mjere u smislu izrade operativnog programa koji mora sadržavati plan aktivnosti na poboljšanju postojećih praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno kvaliteta aktive, smanjenje postojećih koncentracija, te rješavanje problema nekvalitetne aktive i sprječavanje njenog daljeg pogoršanja. Izvršavanje naloga FBA se kontinuirano nadzire kroz pojačan postkontrolni

postupak na osnovu izvještaja i ostale dokumentacije dostavljene od strane banaka, kao i provjere istog ciljanim on site kontrolama. Nadzor ovog segmenta poslovanja je pojačan zbog evidentnih negativnih trendova, što značajno utiče i na pogoršanje profitabilnosti banaka i slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, zbog čega banke moraju pravovremeno poduzeti aktivnosti na pribavljanju kapitala iz eksternih izvora.

Transakcije s povezanim licima

U svom poslovanju banke su izložene raznim vrstama rizika, od kojih poseban značaj ima rizik vezan za transakcije s licima povezanim sa bankom.

FBA je, u skladu sa Bazelskim standardima, uspostavila određene opreznosne principe i zahtjeve vezane za transakcije s licima povezanim s bankom, što je regulirano Odlukom o minimalnim standardima za poslovanje banaka s licima povezanim s bankom, u kojoj su propisani uslovi i način poslovanja banaka s povezanim licima. Na osnovu te Odluke i Zakona o bankama Nadzorni odbor banke, a na prijedlog direktora, dužan je da donese posebne politike banke za poslovanje s povezanim licima i da prati njihovu primjenu.

Odlukama FBA propisan je i poseban set izvještaja koji obuhvaćaju transakcije s jednim dijelom povezanih lica, i to kredite i potencijalne i preuzete vanbilansne obaveze (garancije, akreditivi, preuzete kreditne obaveze) kao najčešći i najrizičniji vid transakcija između banaka i povezanih lica. Set propisanih izvještaja uključuje podatke o kreditima datim sljedećim kategorijama povezanih lica:

- dioničarima banke s više od 5% glasačkih prava,
- članovima Nadzornog odbora i uprave banke i
- supsidijarnim licima i drugim preduzećima povezanim s bankom.

-000 KM-

Tabela 23: *Transakcije s povezanim licima*

Opis	D A T I K R E D I T I ²³			I N D E K S	
	31.12.2008.	31.12.2009.	30.06.2010.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Dioničarima sa više od 5% glasačkih prava, subs. i drugim povezanim pred.	26.823	29.191	83.347	109	285
Članovima Nadzornog odbora i Odbora za reviziju	304	470	425	155	90
Upravi banke	2.315	2.193	2.020	95	92
UKUPNO	29.442	31.854	85.792	108	269
Potencijalne i preuzete vanbil. obaveze	10.304	5.137	2.930	50	57

U posmatranom periodu kreditne izloženosti prema osobama povezanim s bankom su povećane za 169% (povećanje se najviše odnosi na jednu veliku banku u sistemu), dok su potencijalne obaveze smanjene za 43%. Iz prezentiranih podataka može se zaključiti da se i dalje radi o malom iznosu kreditno-garancijskih poslova s povezanim licima i da je nivo rizika nizak. FBA posebnu pažnju (pri on site kontrolama) usmjerava na poslovanje banaka s povezanim licima, naročito ocjeni sistema identifikacije i monitoringa izloženosti riziku poslovanja s povezanim licima. Kontrolori FBA na licu mjesta daju naloge za otklanjanje uočenih propusta u određenim rokovima i pokreću prekršajne postupke, a sastavni dio tih aktivnosti je i praćenje i nadzor provođenja datih naloga u postkontrolnom postupku. To se pozitivno odrazilo na ovaj segment poslovanja, jer je u bankama značajno poboljšana kvaliteta upravljanja ovim rizikom.

²³ Pored kredita, uključena i ostala potraživanja, deponovana sredstva i plasmani dioničarima (finansijskim institucijama) sa više od 5% glasačkih prava.

2.2. Profitabilnost

Prema podacima iz bilansa uspjeha, banke u Federaciji BiH u prvoj polovini 2010. godine ostvarile su negativan finansijski rezultat-gubitak u iznosu od 67,7 miliona KM, dok je u istom periodu 2009. godine na nivou bankarskog sistema ostvarena dobit u iznosu od 13,9 miliona KM. Osnovni razlog ovako lošeg finansijskog rezultata je prvenstveno uticaj visokog gubitka kod jedne banke, koji je za 11 miliona KM veći od gubitka na nivou sistema. Istovremeno, povećani su gubici kod banaka koje su i u prvom kvartalu negativno poslovale, a kod banaka koje su u proteklim periodima pozitivno poslovale dobit je značajno smanjena. Najveći uticaj na pogoršanje profitabilnosti gotovo svih banaka je porast troškova rezervi za kreditne gubitke, kao rezultat znatnog pada u kvalitetu kredita, odnosno povećanje perioda kašnjenja u otplati kredita, te pad kamatnih prihoda i sličnih prihoda kod većine banaka.

Pozitivan finansijski rezultat od 22,3 miliona KM ostvarilo je 13 banaka što je za 37% ili 13,2 miliona KM manje nego u istom periodu 2009. godine. Istovremeno, gubitak u poslovanju u iznosu od 90 miliona KM iskazan je kod sedam banaka i isti je više od četiri puta veći ili 68,4 miliona KM u odnosu na uporedni period 2009. godine.

Na visoke oscilacije u iskazanom finansijskom rezultatu u uporednim periodima posljednje tri godine najznačajniji uticaj su imala dešavanja na berzi vezana za promjene cijena u trgovini vrijednosnim papirima i to visoki prihodi u 2007. godini, odnosno rashodi u 2008. godini, dok je u 2009. godini i 2010. godini njihov uticaj minimalan, gotovo beznačajan.

Detaljniji podaci dati su u sljedećoj tabeli.

-000 KM-

Tabela 24 : Ostvareni finansijski rezultat: dobit/gubitak						
Datum/Opis	Na nivou sistema		Državne banke		Privatne banke	
	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
30.06.2008.						
Gubitak	-24.324	6	-3	1	-24.321	5
Dobit	53.279	15	2.219	2	51.060	13
Ukupno	28.955	21	2.216	3	26.739	18
30.06.2009.						
Gubitak	-21.598	7	-756	1	-20.842	6
Dobit	35.584	13	401	1	35.183	12
Ukupno	13.986	20	-355	2	14.341	18
30.06.2010.						
Gubitak	-90.052	7	-276	1	-89.776	6
Dobit	22.336	13	390	1	21.946	12
Ukupno	-67.716	20	114	2	-67.830	18

Kao i u ostalim segmentima i u ovom su prisutne koncentracije: od ukupno ostvarene dobiti (22,3 miliona KM) 80,7% ili 18 miliona KM ostvarile su tri banke u sistemu, čiji je udio aktive u bankarskom sektoru 35,6%. U ukupnom gubitaku od 90 miliona KM samo na jednu veliku banku u stranom vlasništvu, s učešćem aktive 14,1% u sistemu nalazi se na trećem mjestu, odnosi se 78,7 miliona KM ili 87,4% (u prvoj polovini prethodne godine gubitak te banke iznosio je 8,7 miliona KM). Analitički podaci za prvu polovinu 2010. godine pokazuju da ukupno 10 banaka ima znatno lošiji finansijski rezultat (za 91,0 milion KM), a 10 banaka ima neznatno bolji rezultat (efekat je samo 9,3 miliona KM).

Finansijski rezultat državnih banaka nema značajniji uticaj na ukupnu profitabilnost bankarskog sektora.

Na osnovu analitičkih podataka, kao i pokazatelja za ocjenu kvaliteta profitabilnosti (visina ostvarenog finansijskog rezultata-dobit/gubitak i koeficijenta koji se koriste za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja, te drugih parametara vezanih za ocjenu uspješnosti poslovanja), evidentno je da je pod uticajem ekonomske krize od početka 2009. godine došlo do pada profitabilnosti, a ukupna profitabilnost sistema je drastično pogoršana u 2010. godini. Naime, nakon 2001. godine (na nivou sistema iskazan gubitak 33 miliona KM), započeo je trend uspješnog poslovanja koji je zbog širenja globalne i finansijske krize zaustavljen, tako da je ponovo u 2010. godini na nivou bankarskog sistema iskazan gubitak, što je posljedica činjenice da je generalno u sistemu, a posebno kod velikih banaka, koje su bile nosioci profitabilnosti, došlo do smanjenja ukupnog prihoda, prvenstveno kao rezultat pada kamatnog prihoda usljed smanjenja kreditnih plasmana, te, s druge strane, izuzetnog povećanja troškova rezervi za kreditne gubitke, kao posljedica pogoršanja kvaliteta kredita kod svih banaka.

Na nivou sistema ostvaren je ukupan prihod u iznosu od 403,6 miliona KM i isti je za 1% ili 2,5 miliona KM veći u odnosu na uporedni period prethodne godine. Ukupni nekamatni rashodi iznose 471,3 miliona KM, sa stopom rasta od 22% ili 85,7 miliona KM, što se negativno odrazilo na ukupan finansijski rezultat sektora.

Stagnacija, a zatim pad kreditnih aktivnosti u 2009. godini i u prvoj polovini 2010. godine imali su negativan uticaj na nivo kamatnih prihoda. Naime, ukupni prihodi od kamata iznose 426,4 miliona KM i u odnosu na isti period prethodne godine manji su za 9% ili 43,4 miliona KM, a njihovo učešće u ukupnom prihodu smanjeno je sa 117,1% na 105,6%. U strukturi kamatnih prihoda najveće učešće imaju prihodi od kamata po kreditima, koji iznose 389,4 miliona KM ili 96,5% ukupnog prihoda, i smanjili su se za 10% ili 41,5 miliona KM. Značajan pad od 55% ili 8,8 miliona KM imali su prihodi po kamatonosnim računima kod depozitnih institucija, a njihovo učešće je smanjeno sa 3,9% na 1,8%. Suprotan trend i kretanje zabilježen je kod vrijednosnih papira koji se drže do dospeljeća, koji iznose 1,7 miliona KM, i koji su u odnosu na isti period prošle godine veći za više od 4 puta ili 1,3 miliona KM, što je u uslovima pada kreditnih aktivnosti posljedica plasiranja viška likvidnih sredstva u vrijednosne papire, kako bi se ostvario bolji povrat na investirana sredstva, te efekat na profitabilnost.

S druge strane, iako su pozitivna kretanja zabilježena u kamatnim rashodima i veća stopa pada (19%) u odnosu na stopu pada kamatnih prihoda (9%), pad u apsolutnom iznosu je nešto manji (38,6 miliona KM). Kamatni rashodi iznose 169,9 miliona KM, s promjenom učešća u ukupnom prihodu sa 51,9% na 42,1%. U strukturi kamatnih rashoda treba istaći značajan pad od 48% ili 19,9 miliona KM kamatnih rashoda po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama, sa smanjenim učešćem od 10,4% na 5,4%, kao rezultat smanjenja dugoročnih kreditnih zaduživanja banaka, najvećim dijelom kod stranih finansijskih institucija (banke „majke“ ili povezane banke iz grupacija i na finansijskim tržištima kod drugih kreditora) od cca 20% što je posljedica kako redovnih otplata, tako i, manjim dijelom, prijevremenih, čemu banke pribjegavaju radi smanjivanja troškova usljed visoke likvidnosti. Kamatni rashodi po depozitima sa padom od 10% ili 14,8 miliona KM iznose od 140,2 miliona KM sa smanjenim učešćem u ukupnom prihodu sa 38,6% na 34,7% kao rezultat smanjivanja kamatnih stopa i na kratkoročne i na dugoročne depozite i za pravna lica i za stanovništvo.

Neto kamatni prihod iznosi 256,5 miliona KM i u odnosu na isti period prošle godine niži je za 2% ili 4,8 miliona KM, sa smanjenim učešćem u ukupnom prihodu sa 65,2% na 63,5%.

Operativni prihodi iznose 147,1 miliona KM i u odnosu na prethodnu godinu bilježe porast od 5% ili 7,3 miliona KM i povećanje u strukturi ukupnog prihoda sa 34,8% na 36,5%.

Ukupni neamatni rashodi iznose 471,3 miliona KM i u odnosu na uporedni period veći su za 22% ili 85,7 miliona KM, prvenstveno po osnovu rasta troškova rezervi za kreditne gubitke, a njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda poraslo je sa 96,1% na 116,8%.

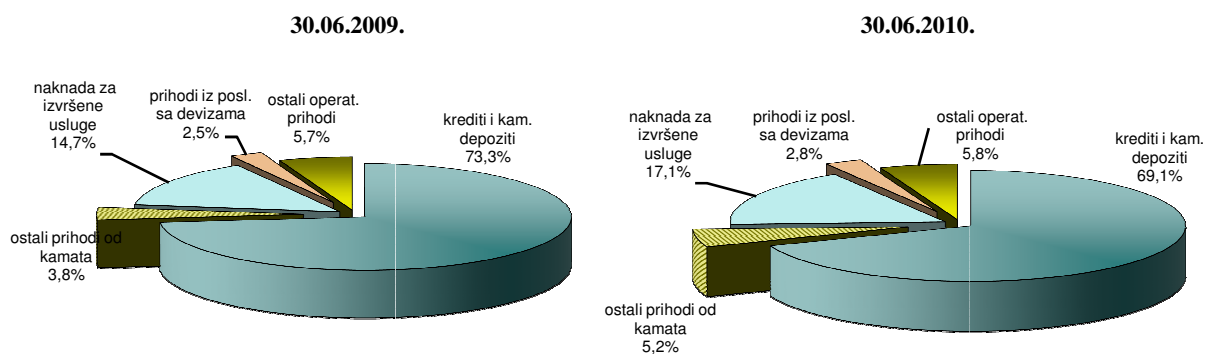
U okviru neamatnih rashoda nominalno i relativno značajan rast od 87% ili 90 miliona KM imali su troškovi rezervi za kreditne gubitke koji iznose 193,1 milion KM, a njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda povećano je sa 25,7% na 47,8%. Suprotan trend i kretanje imali su troškovi plata i doprinosa sa stopom pada od 3% i iznose 122,5 miliona KM (prosječan broj zaposlenih je u prvoj polovini 2010. godine manji za 4,5% u odnosu na prvu polovinu 2009.godine) i troškovi fiksne aktive koji sa stopom pada od 2% iznose 75,2 miliona KM.

Trend i struktura ukupnih prihoda i rashoda daje se u sljedećim tabelama i grafikonima.

- u 000 KM-

Tabela 25 : Struktura ukupnih prihoda									
Struktura ukupnih prihoda	30.06.2008.		30.06.2009.		30.06.2010.		INDEKS		
	Iznos	%	%	%	Iznos	%	4/2	6/4	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
I Prihodi od kamata i slični prihodi									
Kamatonosni rač. depozita kod depoz.inst.	44.935	7,6	15.979	2,6	7.195	1,2	36	45	
Kreditni i poslovi lizinga	377.643	63,5	430.843	70,7	389.360	67,9	114	90	
Ostali prihodi od kamata	24.406	4,1	22.991	3,8	29.813	5,2	94	130	
UKUPNO	446.984	75,2	469.813	77,1	426.368	74,3	105	91	
II Operativni prihodi									
Naknade za izvršene usluge	88.325	14,9	90.002	14,7	98.001	17,1	102	109	
Prihodi iz posl. sa devizama	15.371	2,6	14.948	2,5	15.999	2,8	97	107	
Ostali operativni prihodi	43.489	7,3	34.794	5,7	33.097	5,8	80	95	
UKUPNO	147.185	24,8	139.744	22,9	147.097	25,7	95	105	
UKUPNI PRIHODI (I + II)	594.169	100,0	609.557	100,0	573.465	100,0	103	94	

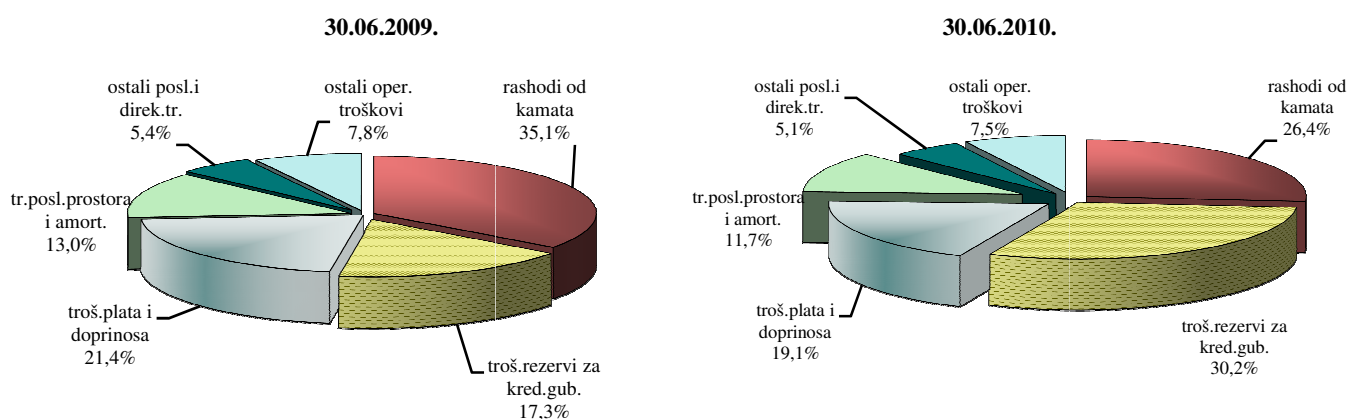
Grafik 17 : Struktura ukupnih prihoda

- u 000 KM-

Tabela 26 : Struktura ukupnih rashoda								
Struktura ukupnih rashoda	30.06.2008.		30.06.2009.		30.06.2010.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I Rashodi od kamata i slični rashodi								
Depoziti	134.545	24,0	155.019	26,1	140.230	21,9	115	90
Obaveze po uzetim kredit. i ostalim pozajm.	52.099	9,3	41.825	7,0	21.931	3,5	80	52
Ostali rashodi od kamata	10.657	1,9	11.644	2,0	7.708	12,0	109	66
UKUPNO	197.301	35,2	208.488	35,1	169.869	26,4	106	81
II Ukupni nekamatni rashodi								
Troškovi rezervi za opći kred. rizik i potencijalne kreditne gubitke	84.775	15,1	103.146	17,3	193.149	30,2	122	187
Troškovi plata i doprinosa	115.610	20,6	126.943	21,4	122.521	19,1	110	97
Troškovi posl.prostora i amortizacija	67.602	12,0	76.865	13,0	75.196	11,7	114	98
Ostali poslovni i direktni troškovi	26.318	4,7	32.304	5,4	32.142	5,1	123	99
Ostali operativni troškovi	69.669	12,4	46.342	7,8	48.265	7,5	67	104
UKUPNO	363.974	64,8	385.600	64,9	471.273	73,5	106	122
UKUPNI RASHODI (I + II)	561.275	100,0	594.088	100,0	641.142	100,0	106	108

Grafik 18 : Struktura ukupnih rashoda

U sljedećim tabelama dati su najznačajniji koeficijenti za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti banaka.

- u %-

Tabela 27: Koeficijenti profitabilnost, produktivnosti i efikasnosti po periodima			
KOEFICIJENTI	30.06.2008.	30.06.2009.	30.06.2010.
Dobit na prosječnu aktivu	0,21	0,09	-0,44
Dobit na prosječni ukupni kapital	1,93	0,85	-4,10
Dobit na prosječni dionički kapital	2,79	1,24	-5,81
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	1,79	1,74	1,68
Prihod od naknada/ prosječna aktiva	1,05	0,93	0,96
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	2,84	2,67	2,64
Poslovni i direktni rashodi ²⁴ /prosječna aktiva	0,79	0,90	1,47
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	1,81	1,66	1,61
Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva	2,60	2,56	3,08

²⁴ U rashode su uključeni troškovi rezervi za potencijalne kreditne gubitke.

Tabela 28 : Koeficijenti profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti na dan 30.06. 2010.

KOEFIČIJENTI	30.06. 2010.		
	DRŽAVNE BANKE	PRIVATNE BANKE	PROSJEK U FBiH
Dobit na prosječnu aktivu	0,06	-0,45	-0,44
Dobit na prosječni ukupni kapital	0,27	-4,21	-4,10
Dobit na prosječni dionički kapital	0,33	-5,99	-5,81
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	0,94	1,69	1,68
Prihod od naknada/ prosječna aktiva	2,90	0,94	0,96
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	3,84	2,62	2,64
Poslovni i direktni rashodi/prosječna aktiva	0,65	1,48	1,47
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	3,12	1,59	1,61
Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva	3,78	3,07	3,08

Iskazani gubitak na nivou bankarskog sistema za prvu polovinu 2010. godine rezultirao je negativnim ključnim pokazateljima profitabilnosti: ROAA (zarada na prosječnu aktivu) i ROAE (zarada na prosječni dionički kapital). Ipak, produktivnost banaka, mjerena odnosom ukupnog prihoda i prosječne aktive (2,64%), je neznatno niža u odnosu na uporedni period prethodne godine (2,67%), zbog bržeg rasta prosječne ukupne aktive od ukupnog prihoda, odnosno minimalnog porasta ukupnog prihoda u posmatranim periodima posljednje tri godine. Treba istaći i visok rast poslovnih i direktnih rashoda po prosječnoj aktivni (sa 0,90% na 1,47%), što je posljedica visokog rasta troškova rezervi za kreditne gubitke. Banke nastoje amortizirati pad prihoda i rast troškova smanjivanjem operativnih rashoda, tako da je ovaj koeficijent smanjen sa 1,66% na 1,61%.

Svi ključni finansijski pokazatelji profitabilnosti analizirani prema kriteriju vlasništva u bankama, pokazuju da privatne banke posluju rentabilnije, produktivnije i efikasnije, što im osigurava konkurentnu prednost u odnosu na državne banke i ukazuje na nužnost završetka privatizacije preostalih državnih banaka.

U pogoršanim uslovima poslovanja banaka i zbog negativnih efekata koje ima ekonomska i finansijska kriza na bankarski sektor u FBiH, ocjena je da će profitabilnost banaka i u narednom periodu najviše biti pod uticajem pogoršanja kvaliteta aktive, odnosno daljeg rasta kreditnih gubitaka i kreditnog rizika, te će zavistiti od efikasnog upravljanja i kontrole operativnih prihoda i troškova. Najvažniji uslov za poboljšanje zarade banaka je povećanje nivoa kreditnih aktivnosti, ne samo da bi na taj način banke osigurale rast kamatnih prihoda, nego i zbog njihove osnovne društvene funkcije alociranja prikupljenih finansijskih sredstava u privredne tokove i ekonomiju, uvažavajući pri tome standarde opreznog poslovanja i dobre prakse upravljanja rizicima, primarno kreditnim rizikom.

Također, dobit banaka, odnosno finansijski rezultat biće u velikoj mjeri pod utjecajem cjenovnog i kamatnog rizika, kako na strani izvora i kretanja cijena izvora finansiranja banaka, tako i mogućnosti ostvarivanja kamatne marže koja će biti dovoljna da pokrije sve nekamatne rashode i na kraju, osigura i zadovoljavajuću dobit na uloženi kapital za vlasnike banaka. Stoga je ključni faktor efikasnosti i profitabilnosti svake banke kvalitet menadžmenta i poslovna politika koju vodi jer se time najdirektnije utiče na njene performanse.

2.3. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope

U cilju veće transparentnosti i lakše usporedivosti uvjeta banaka za odobravanje kredita i primanje depozita i zaštite klijenata kroz uvođenje transparentnog prikaza troškova kredita odnosno prihoda depozita, a u skladu s međunarodnim standardima, kriterijima i praksama u drugim zemljama, FBA je od 01.07.2007. godine propisala jedinstven način obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope²⁵ za sve banke sa sjedištem u Federaciji BiH i njihove organizacione dijelove bez obzira na kojoj teritoriji posluju, kao i na organizacione dijelove banaka koji posluju u Federaciji BiH. Efektivna kamatna stopa predstavlja stvarnu relativnu cijenu kredita, odnosno prihoda na depozit, izraženu kao procenat na godišnjem nivou.

Efektivnom kamatnom stopom se smatra dekurzivna kamatna stopa koja se obračunava na godišnjem nivou, i to primjenom složenog kamatnog računa, na način da se diskontovana novčana primanja izjednačavaju sa diskontovanim novčanim izdacima dobrenih kredita, odnosno primljenih depozita.

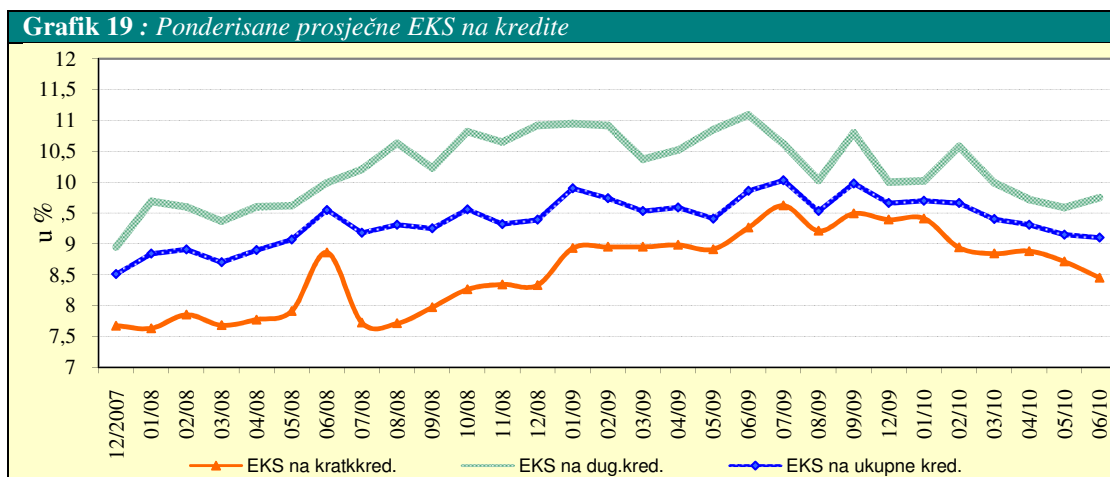
Banke su obavezne mjesečno izvještavati FBA o ponderisanim nominalnim i efektivnim kamatnim stopama na kredite i depozite odobrene odnosno primljene u izvještajnom mjesecu, u skladu s propisanom metodologijom²⁶.

U sljedećoj tabeli daje se pregled ponderisanih nominalnih i efektivnih kamatnih stopa (dalje: NKS i EKS) na kredite na nivou bankarskog sistema i za dva najznačajnija sektora (privredu i stanovništvo) za decembar 2008. godine, mart, juni i decembar 2009. godine, te mart i juni 2010. godine.

Tabela 29 : Ponderisane prosječne NKS i EKS na kredite													
OPIS	31.12.2008.		31.03.2009.		30.6.2009.		31.12.2009.		31.03.2010.		30.06.2010.		
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne kredite	7,82	8,33	8,37	8,95	8,41	9,26	8,55	9,39	8,28	8,84	7,90	8,45	
1.1. Privredi	7,74	8,19	8,31	8,80	8,40	9,10	8,51	9,27	8,22	8,63	7,86	8,34	
1.2. Stanovništvu	10,25	13,04	9,43	12,28	10,03	13,94	9,51	12,9	9,29	12,28	8,97	12,28	
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne kredite	9,95	10,92	9,37	10,37	9,92	11,09	9,16	10,00	9,02	9,99	8,89	9,75	
2.1. Privredi	8,33	8,92	8,02	8,96	8,70	9,62	8,46	9,15	8,28	9,04	8,40	8,90	
2.2. Stanovništvu	11,16	12,54	11,03	12,10	10,82	12,20	10,21	11,32	9,65	10,80	9,35	10,56	
3. Ukupno ponderisane kam. stope na kredite	8,69	9,39	8,78	9,53	8,91	9,86	8,82	9,66	8,64	9,40	8,40	9,10	
3.1. Privredi	7,88	8,37	8,23	8,85	8,45	9,19	8,50	9,23	8,24	8,76	8,04	8,53	
3.2. Stanovništvu	11,09	12,58	10,88	12,12	10,75	12,34	10,17	11,42	9,63	10,89	9,34	10,64	

²⁵ Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite ("Službene novine F BiH", br. 27/07).

²⁶ Uputstvo za primjenu Odluke o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite i Uputstvo za izračunavanje ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope.

Kod analize trenda kamatnih stopa relevantno je pratiti kretanje ponderisane EKS, a razlika u odnosu na ponderisanu NKS je rezultat naknada i provizija koji se plaćaju banci za odobreni kredit i koji ulaze u obračun cijene kredita. Zato EKS predstavlja stvarnu cijenu kredita.

Ponderisana EKS na kredite u prvoj polovini 2010. godine ima blagi trend pada. U odnosu na nivo od 9,66% iz decembra 2009. godine, nakon neznatnog povećanja od 0,04 procentna poena u januaru 2010. godine, ista bilježi kontinuirano smanjenje te u junu 2010. godine iznosi 9,1%.

Tokom prve polovine 2010. godine veće oscilacije bilježe ponderisane kamatne stope na kratkoročne kredite, i to unutar 0,94 procentna poena, nego na dugoročne koje su se kretale unutar 0,26 procentnih poena.

Ponderisana EKS na kratkoročne kredite u junu 2010. godine iznosila je 8,45%, što je za 0,94 procentna poena manje u odnosu na decembar 2009. godine.

Ponderisana EKS na dugoročne kredite je u junu 2010. godine iznosila 9,75% i u odnosu na decembar 2009. godine manja je za 0,26 procentnih poena.

Kamatne stope na kredite plasirane u dva najvažnija sektora: privredi i stanovništvu²⁷, u posmatranom periodu 2010. godine imale su trend pada. Ponderisana EKS na kredite odobrene privredi, iako još uvijek znatno niža od EKS na kredite stanovništvu, smanjena je sa 9,23% iz decembra 2009. godine na nivo od 8,53% u junu 2010. godine. Kod dugoročnih kredita pad je iznosio 0,25 procentnih poena (sa 9,15% na 8,90%), dok su EKS na kratkoročne kredite imale znatno veći pad od 0,93 procentna poena (sa 9,27% na 8,34%).

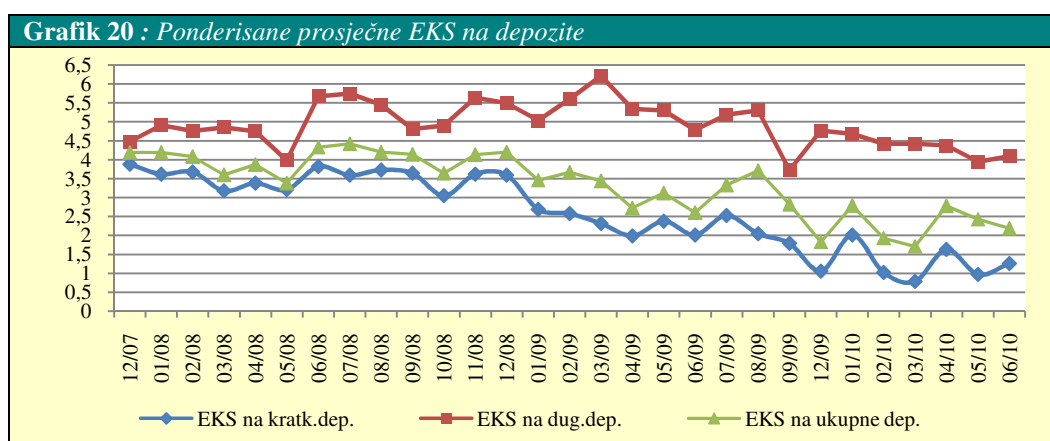
Ukupna EKS na kredite plasirane stanovništvu u prva dva mjeseca 2010. godine imala je trend rasta, i na kratkoročne i dugoročne, unutar 0,26 procentnih poena, nakon čega slijedi postepeni pad, a u aprilu 2010. godine zabilježena je najniža stopa od 10,03% u prvoj polovini 2010. godine. EKS na kredite plasirane stanovništvu u junu 2010. godine iznosi 10,64% što je za 0,78 procentnih poena manje u odnosu na decembar 2009. godine.

EKS na dugoročne kredite plasirane istom sektoru je sa decembarskog nivoa 2009. godine od 11,32% u junu 2010. godine smanjena na 10,56%. EKS na kratkoročne kredite u junu 2010. godine iznosila je 12,28% što je za 0,63 procentna poena manje u odnosu na decembar 2009. godine.

²⁷ Po metodologiji razvrstavanja u sektore, obrtnici se uključuju u sektor stanovništva.

Ponderisane NKS i EKS po oročenim depozitima, izračunatim na osnovu mjesečnih izvještaja, za bankarski sektor prikazane su u sljedećoj tabeli.

Tabela 30 : Ponderisane prosječne NKS i EKS na depozite												
O P I S	31.12.2007.		30.06.2008.		31.12.2008.		30.06.2009.		31.12.2009.		30.06.2010.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne depozite	3,87	3,88	3,82	3,82	3,59	3,59	1,99	2,01	1,06	1,06	1,26	1,26
1.1. do tri mjeseca	3,85	3,85	3,94	3,94	3,48	3,49	1,74	1,74	0,72	0,72	0,39	0,39
1.2. do jedne godine	3,92	3,92	3,6	3,6	4,13	4,14	3,8	3,95	2,90	2,91	3,25	3,26
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne depozite	4,48	4,48	5,67	5,67	5,48	5,49	4,72	4,78	4,75	4,77	4,08	4,09
2.1. do tri godine	4,65	4,66	5,49	5,49	5,41	5,42	4,58	4,66	4,72	4,74	3,86	3,87
2.2. preko tri godine	4,32	4,33	6,46	6,47	6,34	6,33	6,14	6,11	5,12	5,13	5,45	5,47
3. Ukupno ponderisane kam. stope na depozite	4,18	4,19	4,33	4,33	4,2	4,2	2,57	2,6	1,82	1,83	2,19	2,19

Za razliku od kredita, kod kojih uticaj na stvarnu cijenu imaju troškovi povezani s odobravanjem i servisiranjem kredita (pod uslovom da su poznati kod odobravanja), kod depozita gotovo da nema razlike između nominalne i efektivne kamatne stope.

U odnosu na decembar 2009. godine ponderisana EKS na ukupne oročene depozite u junu 2010. godine povećana je za 0,36 procentnih poena (sa 1,83% na 2,19%). Ponderisana EKS na kratkoročne depozite bilježi kretanja unutar 1,22 procentna poena, sa najvećom stopom u januaru u iznosu od 2,01% te najnižom u martu od 0,79%, dok u junu 2010. godine iznosi 1,26% (2009.:1,06%). Ponderisana EKS na dugoročne depozite bilježi pad od 0,68 procentnih poena u odnosu na decembar 2009. godine i u junu 2010. godine iznosila je 4,09%.

Ponderisana EKS na dugoročne depozite oročene do tri godine je smanjena u odnosu na nivo iz decembra za 0,87 procentnih poena i u junu je iznosila 3,87%. Suprotan smjer, tj. rast od 0,34 procentna poena imala je EKS na depozite oročene preko tri godine, tako da je u junu iznosila 5,47%.

Kod kratkoročnih depozita nakon pada od 0,33 procentna poena u odnosu na decembar nivo EKS na depozite oročene do tri mjeseca u junu iznosi 0,39%. Na depozite oročene do jedne godine EKS u junu iznosi 3,26% što je za 0,35 procentnih poena više u odnosu na decembar 2009. godine.

Banke su u junu 2010. godine plaćale privredi po dosta nižim EKS na oročene depozite (1,51%) nego stanovništvu (3,52%), što je direktnoj vezi sa strukturom oročenih depozita. Naime, depoziti privrede se najviše oročavaju kratkoročno i to do tri mjeseca (manji dio do jedne godine), a ovi depoziti nose znatno niže kamatne stope. S druge strane, u strukturi depozita koji se oročavaju preko jedne godine (najveći iznos oročenja je do tri godine) dominantni su depoziti stanovništva. EKS na oročene depozite stanovništva su u junu 2010. godine manje u odnosu na decembar 2009. godine kada su iznosile 3,75%, dok su kod privrede iste veće u odnosu na decembar 2009. godine (1,1%) .

Ponderisane kamatne stope na kredite koji se odnose na ugovoreno prekoračenje po računima i na depozite po viđenju, izračunate su na osnovu mjesečnih izvještaja, daju se u sljedećoj tabeli:

O P I S	31.12.2007.		30.06.2008.		31.12.2008.		30.06.2009.		31.12.2009.		30.06.2010.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Ponderisane kam. stope na kredite-prekoračenja po računima	8,89	9,01	8,59	8,58	8,62	8,81	8,56	9,00	8,96	8,96	8,83	8,84
2. Ponderisane kam. stope na depozite po viđenju	0,37	0,37	0,41	0,41	0,40	0,40	0,40	0,40	0,41	0,41	0,23	0,23

Na ove stavke aktive i pasive EKS je u pravilu jednaka nominalnoj kamatnoj stopi. Ponderisana EKS na ukupne kredite po prekoračenjima računa za bankarski sektor u junu 2010. godine iznosila je 8,84% (povećanje za 0,12 procentnih poena u odnosu na decembar 2009. godine), a na depozite po viđenju 0,23% , što je manje za 0,18 procentnih poena u odnosu na decembar 2009. godine.

2.4. Likvidnost

Upravljanje rizikom likvidnosti je, uz kreditni rizik, jedno od najvažnijih i najsloženijih segmenata bankarskog poslovanja. Održavanje likvidnosti u tržišnoj ekonomiji je permanentna obaveza banke i osnovna pretpostavka za njenu održivost na finansijskom tržištu. Takođe, to je jedan od ključnih preduvjeta za uspostavljanje i očuvanje povjerenja u bankarski sistem u svakoj zemlji, te njegove stabilnosti i sigurnosti.

Do izbivanja globalne finansijske i ekonomske krize, u normalnim uslovima poslovanja banaka i stabilnom okruženju rizik likvidnosti imao je sekundaran značaj, odnosno kreditni rizik je bio u prvom planu i uspostavljeni sistemi upravljanja, odnosno identificiranja, mjerenja i kontrole ovog rizika bili su pod kontinuiranim nadzorom u cilju njegovog unapređenja i poboljšanja. Međutim, treba istaći da je međuzavisnost svih rizika kojima banka jeste ili može da bude izložena u svom poslovanju veoma visoka.

Kada je došlo do poremećaja na finansijskim tržištima zbog uticaja globalne krize, rizik likvidnosti je naglo porastao i upravljanje ovim rizikom postalo je ključni faktor za nesmetano poslovanje banke, blagovremeno izvršavanje dospelih obaveza i očuvanje dugoročne pozicije banke, u smislu njene solventnosti i kapitalne osnove.

U posljednjem kvartalu 2008. godine, nakon širenja globalne krize i njenog negativnog uticaja na finansijski i ekonomski sistem u BiH, došlo je do porasta rizika likvidnosti. Iako je došlo do povlačenja dijela štednih depozita i narušavanja povjerenja u banke, ocijenjeno je da nijednog trenutka nije bila ugrožena likvidnost bankarskog sistema, jer su banke u F BiH, zbog regulatornih zahtjeva i propisanih limita, koji se temelje na konzervativnom pristupu, imale značajna likvidna sredstva i dobru poziciju likvidnosti.

U 2009. godini zaustavljena su negativna kretanja iz posljednjeg kvartala 2008. godine, a osnovni pokazatelji likvidnosti, zahvaljujući najvećim dijelom smanjenoj kreditnoj aktivnosti, su poboljšani, sa tendencijom blagog pogoršanja u prvoj polovini 2010. godine zbog smanjenja novčanih sredstava po osnovu investicija u vrijednosne papire i plaćanja kreditnih obaveza. Ostaje konstatacija i ocjena da je likvidnost bankarskog sistema u Federaciji BiH i dalje dobra, sa zadovoljavajućim učešćem likvidnih sredstava u ukupnoj aktivni i pokrivenošću kratkoročnih obaveza likvidnim sredstvima. Međutim, zbog prisutne finansijske krize u svijetu koja se negativno reflektira na bankarske sisteme pojedinih evropskih zemalja, a većina banaka u F BiH je u vlasništvu velikih evropskih bankarskih grupa koje pružaju značajnu finansijsku podršku našim bankama kroz depozitna i kreditna sredstva, ocjenjuje se da rizik likvidnosti i dalje treba biti pod pojačanim nadzorom.

Takođe treba imati u vidu činjenicu da je uticaj krize na realni sektor sve veći, negativne posljedice reflektiraju se na ukupno privredno i ekonomsko okruženje u kojem banke posluju u BiH, što rezultira kašnjenjem dužnika u otplati dospjelih kreditnih obaveza i rastom nenaplativih potraživanja, a to dovodi do smanjenja priliva likvidnih sredstava banaka.

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti propisani su minimalni standardi koje je banka dužna da osigura i održava u procesu upravljanja ovim rizikom, odnosno minimalni standardi za kreiranje i provođenje politike likvidnosti koja osigurava sposobnost banke da potpuno i bez odlaganja izvršava svoje obaveze na dan dospijeca.

Navedeni propis predstavlja okvir za upravljanje rizikom likvidnosti i sadrži kvalitativne i kvantitativne odredbe i zahtjeve prema bankama. Propisani su limiti koje banke trebaju ispunjavati vezano za prosječni dekadni minimum i dnevni minimum novčanih sredstava u odnosu na kratkoročne izvore, kao i minimalni limiti ročne usklađenosti dospijeca instrumenata finansijske aktive i obaveza do 180 dana.

Rizik likvidnosti je u uskoj korelaciji s drugim rizicima i često se negativno efektira na uspješnost i profitabilnost banaka.

U strukturi izvora finansiranja banaka u Federaciji BiH na dan 30.06.2010. godine i dalje najveće učešće od 74,6% imaju depoziti, zatim slijede uzeti krediti (uključujući subordinisane dugove²⁸) s učešćem od 11,3%, koji su sa dužim periodima ročnosti i predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročne plasmane, a značajno su doprinijeli poboljšanju ročne usklađenosti dospijeca stavki aktive i obaveza.

S druge strane, ročna struktura depozita je znatno nepovoljnija, iako je već duži period prisutan trend poboljšanja, s manjim oscilacijama u prvoj polovini 2010. godine.

- u 000 KM-

Tabela 32 : Ročna struktura depozita								
DEPOZITI	31.12.2008.		31.12.2009.		30.06.2010.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Štednja i dep. po viđenju	4.186.773	40,0	4.490.845	40,7	4.814.070	42,7	107	107
Do 3 mjeseca	460.100	4,4	322.763	2,9	221.337	2,0	70	69
Do 1 godine	979.516	9,4	833.089	7,5	1.054.667	9,3	85	127
1. Ukupno kratkoročni	5.626.389	53,8	5.646.697	51,1	6.090.074	54,0	100	108
Do 3 godine	3.018.766	28,9	3.292.619	29,8	3.096.905	27,5	109	94
Preko 3 godine	1.816.695	17,4	2.106.552	19,1	2.082.113	18,5	116	99
2. Ukupno dugoročni	4.835.461	46,2	5.399.171	48,9	5.179.018	46,0	112	96
UKUPNO (1 + 2)	10.461.850	100,0	11.045.868	100,0	11.269.092	100,0	106	102

²⁸ Subordinisani dugovi: uzeti krediti i obaveze trajnog karaktera.

Analizirajući ročnu strukturu depozita prema dvije osnovne grupe, u odnosu na 2009. godinu, evidentno je povećanje učešća kratkoročnih depozita za 2,9 procentnih poena i za isto smanjenje dugoročnih depozita, tako da je njihovo učešće sa 30. 06. 2010. godine iznosilo 54% i 46%.

Ukupni kratkoročni depoziti su u odnosu na 2009. godinu uvećani za 8% ili 443 miliona KM, dok su dugoročni depoziti smanjeni za 4% ili 220 miliona KM.

Rast kratkoročnih depozita ostvaren je po osnovu povećanja depozita po viđenju za 7% ili 323 miliona KM, dok su depoziti do tri mjeseca smanjeni za 31% ili 101 milion KM, uz istovremeno smanjenje učešća sa 2,9% na 2%, a depoziti do jedne godine povećani su za 27% ili 222 miliona KM, zbog čega je i njihovo učešće u ukupnim depozitima povećano sa 7,5% na 9,4%. Depoziti po viđenju i dalje imaju najveće učešće od 42,7% u ukupnim depozitima, dok najmanje učešće (2%) imaju depoziti do tri mjeseca. U ukupnim depozitima po viđenju najveće učešće imaju depoziti stanovništva (37,5%), koji su u odnosu na 2009. godinu povećani za 11,5% ili 186 miliona KM.

Ukupni dugoročni depoziti su u 2010. godini smanjeni za 4% ili 220 miliona KM. Treba istaći da je kod dugoročnih depozita dominantno učešće dva sektora, i to: stanovništva od 47,9% i bankarskih institucija 30,5%. U depozitima oročenim do tri godine najveće učešće, od 64,2%, imaju depoziti stanovništva (na kraju 2009. godine 58,2%), dok u periodu preko tri godine najveće učešće od 67,9% imaju depoziti bankarskih institucija (na kraju 2009. godine 72%).

U funkciji planiranja potrebnog nivoa likvidnih resursa, banke trebaju planirati izvore i strukturu adekvatnog likvidnog potencijala, i u vezi s tim planirati i kreditnu politiku. Ročnost plasmana, odnosno kreditnog portfolija je determinisana upravo ročnošću izvora. S obzirom da je ročna transformacija sredstava kod banaka inherentno povezana sa funkcionalnim karakteristikama bankarskog poslovanja, banke kontinuirano kontrolišu i drže ročne debalanse između izvora i plasmana u okviru propisanih minimalnih limita.

-u 000 KM-

Tabela 33 : Ročna struktura kredita

KREDITI	31.12.2008.		31.12.2009.		30.06.2010.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Dospjela potraživanja i plaćene vanbil.obaveze	234.178	2,2	354.200	3,6	485.299	4,9	151	137
Kratkoročni krediti	2.337.251	22,4	2.159.008	22,0	2.137.290	21,7	92	99
Dugoročni krediti	7.862.948	75,4	7.283.592	74,4	7.221.880	73,4	93	99
UKUPNO KREDITI	10.434.377	100,0	9.796.800	100,0	9.844.469	100,0	94	100

U posmatranom periodu 2010.godine dugoročni krediti su smanjeni za 1% ili 62 miliona KM (kako se najveće učešće u strukturi dugoročnih kredita odnosi na kredite date stanovništvu treba istaći da se samo na smanjenje u tom segmentu odnosi 53 miliona KM), kratkoročni krediti takođe bilježe smanjenje od 1% ili 22 miliona KM, dok su dospjela potraživanja povećana za 37% ili 131 milion KM, od čega se najveći iznos od 99 miliona KM odnosi na privatna preduzeća, zatim na stanovništvo 29 miliona KM. U strukturi dospjelih potraživanja 73% su od privatnih preduzeća, 22% od stanovništva i 5% od ostalih sektora.

Sektorska analiza po ročnosti za dva najznačajnija sektora pokazuje da su krediti plasirani stanovništvu 89% dugoročni, a od ukupno odobrenih kredita privatnim preduzećima na dugoročne se odnosi 58%.

U strukturi aktive krediti, kao najznačajnija kategorija, imaju i dalje najveće učešće od 65,1% što je za 0,9 procentnih poena više u odnosu na kraj 2009. godine, zbog blagog rasta kredita od 0,5% ili 48 miliona KM i smanjenja aktive od 122 miliona KM ili 0,8%. Novčana sredstva su smanjena za 8% ili 392 miliona KM, a njihovo učešće, u odnosu na 31.12.2009. godine, je smanjeno sa 31,4% na 29%.

Banke su u 2010. godini redovno ispunjavale obavezu održavanja propisane obavezne rezerve kod Centralne banke BiH. Stopa obavezne rezerve je od 11.10.2008. godine, u cilju obezbjeđenja dodatne likvidnosti banaka, smanjena na 14%. Takođe, s istim ciljem, odlukom CB BiH izmijenjena je osnovica za obračun obavezne rezerve, tako da pozajmljena sredstva od nerezidenata po osnovu ugovora zaključenih poslije 01.11.2008. godine, ne ulaze u osnovicu za obračun. Od 01.01.2009. godine uvedena je diferencirana stopa obavezne rezerve s obzirom na ročnost izvora (10% na dugoročne i 14% na kratkoročne), a od 01.05.2009. godine stopa na dugoročne depozite i pozajmljena sredstva je smanjena na 7%. Obavezna rezerva kao značajni instrument monetarne politike, u BiH u uslovima funkcioniranja valutnog odbora i finansijski nerazvijenog tržišta, jedini je instrument monetarne politike putem kojeg se ostvaruje monetarna kontrola, u smislu zaustavljanja brzog rasta kredita ostvarenog u prethodnim godinama i smanjenja multiplikacije, ali i povećanja likvidnosti banaka u uslovima uticaja krize i pojačanog odliva sredstava iz banaka, kao što se to desilo nakon 01.10.2008. godine u BiH. S druge strane, primjena regulative o deviznom riziku i održavanje valutne usklađenosti s propisanim limitima, utiče takođe značajno na iznos koji banke drže na računu rezervi kod Centralne banke BiH u domaćoj valuti, čime se osigurava visoka likvidnost banaka pojedinačno i bankarskog sektora.

Za analizu likvidnosti koristi se više koeficijenata, a pregled najvažnijih je u sljedećoj tabeli.

- u % -

Tabela 34 : Koeficijenti likvidnosti			
Koeficijenti	31.12.2008.	31.12.2009.	30.06.2010.
1	2	3	4
Likvidna sredstva ²⁹ / ukupna aktiva	28,3	31,9	30,4
Likvidna sredstva / kratkoročne finans.obaveze	51,2	54,2	50,5
Kratkoročne finans.obaveze/ ukupne finans.obaveze	62,9	66,9	68,2
Kreditni / depoziti i uzeti krediti ³⁰	82,6	76,4	77,3
Kreditni / depoziti, uzeti krediti i subordinisani dugovi ³¹	80,9	75,0	75,9

Sve banke kontinuirano ispunjavaju i to znatno iznad propisanog minimuma, obavezu dekadnog prosjeka od 20% u odnosu na kratkoročne izvore sredstava i dnevni minimum od 10% prema istoj osnovici, što se vidi iz sljedećeg pregleda.

²⁹ Likvidna sredstva u užem smislu: gotovina i depoziti i druga finansijska sredstva sa preostalim rokom dospijeca manjim od tri mjeseca, isključujući međubankarske depozite.

³⁰ Iskustveni standardi su: manji od 70%-veoma solidan, 71%-75%-zadovoljavajući, 76%-80%-na granici zadovoljavajućeg, 81%-85%-nedovoljan, preko 85%-kritičan.

³¹ Prethodni koeficijent je proširen, u izvore su uključeni i subordinisani dugovi, što je realniji pokazatelj.

- u 000 KM-

Tabela 35 : Pozicija likvidnosti- dekadni prosjek i dnevni minimum					
	31.12.2008.	31.12.2009.	30.06.2010.	INDEX	
	Iznos	Iznos	Iznos	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
1. Prosječno dnevno stanje novčanih sredstava	3.687.406	3.789.107	3.702.302	103	98
2. Najniže ukupno dnevno stanje novč.sredst.	3.310.173	3.341.965	3.423.217	101	102
3. Kratkoročni izvori sred.(osnovica za obračun)	5.821.848	5.431.143	6.053.202	93	111
4.Iznos obaveze :					
4.1. dekadni prosjek 20% od iznosa red.br. 3	1.164.370	1.086.229	1.210.640	93	111
4.2. dnevni minimum 10% od iznosa red.br.3	582.185	543.114	605.320	93	111
5.Ispunjenje obaveze : dekadni prosjek					
Višak = red.br.1 – red.br. 4.1.	2.523.036	2.702.878	2.491.662	107	92
6. Ispunjenje obaveze : dnevni minimum					
Višak = red.br.2 – red.br. 4.2.	2.727.988	2.798.851	2.817.897	103	101

Pored navedenog propisanog minimalnog standarda, vrlo važan aspekt praćenja i analize pozicije likvidnosti je ročna usklađenost preostalih dospijuća stavki finansijske aktive i obaveza prema vremenskoj skali, koja je propisanim minimalnim limitima kreirana na vremenski horizont od 180 dana³².

- u 000 KM -

Tabela 36 : Ročna usklađenost finansijske aktive i obaveza do 180 dana					
Opis	31.12.2008.	31.12.2009.	30.06.2010.	INDEX	
	Iznos	Iznos	Iznos	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
I. 1-30 dana					
1. Iznos finansijske aktive	5.126.920	5.719.878	5.677.555	112	99
2. iznos finansijskih obaveza	4.763.530	5.070.291	5.552.690	106	110
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	363.390	649.587	124.865	179	19
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	107,6%	112,8%	102,2%		
b) Propisani minimum %	85,0 %	85,0 %	85,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	22,6 %	27,8 %	17,2%		
II. 1-90 dana					
1. Iznos finansijske aktive	5.892.107	6.479.395	6.447.627	110	100
2. iznos finansijskih obaveza	5.441.072	5.745.023	6.171.698	106	107
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	451.035	734.372	275.929	163	38
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	108,3%	112,8 %	104,5%		
b) Propisani minimum %	80,0%	80,0%	80,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	28,3%	32,8%	24,5%		
III. 1-180 dana					
1. Iznos finansijske aktive	6.999.103	7.469.752	7.457.622	107	100
2. iznos finansijskih obaveza	6.477.230	6.956.965	7.165.256	107	103
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	521.873	512.787	292.366	99	57
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	108,1 %	107,4%	104,1%		
b) Propisani minimum %	75,0 %	75,0 %	75,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	33,1%	32,4%	29,1%		

³² Odlukom o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka („Službene novine F BiH“, br. 88/07) od 01.01.2008.godine propisani su novi procenti za ročnu usklađenost finansijske aktive i obaveza: najmanje 85 % izvora sredstava (ranije 100%) s rokom dospijuća do 30 dana mora biti angažirano u plasmane s rokom dospijuća do 30 dana, najmanje 80% izvora sredstava (ranije 100%) s rokom dospijuća do 90 dana u plasmane s rokom dospijuća do 90 dana, i najmanje 75% izvora sredstava (ranije 95%) s rokom dospijuća do 180 dana u plasmane s rokom dospijuća do 180 dana.

Iz prezentiranih podataka se zaključuje da su se banke na dan 30.06.2010. godine pridržavale propisanih ograničenja i ostvarile bolju ročnu usklađenost finansijske aktive i obaveza u odnosu na propisane limite.

Na osnovu svih iznesenih pokazatelja može se zaključiti da su negativna kretanja iz posljednjeg kvartala 2008. godine zaustavljena, da je tokom 2009.godine došlo do trenda poboljšanja, sa blagim pogoršanjem u prvoj polovini 2010. godine, tako da se likvidnost bankarskog sistema u F BiH i dalje ocjenjuje na zadovoljavajućem nivou. Kako je ovaj segment poslovanja i nivo izloženosti likvidnosnom riziku u korelaciji s kreditnim rizikom, a imajući u vidu i efekte širenja globalne finansijske krize na BiH i uticaj na bankarski sektor u F BiH, prvenstveno u kontekstu dodatnog pritiska na likvidnost banaka, s jedne strane zbog usporenijeg priliva depozita, a s druge strane slabiji priliv likvidnih sredstava zbog pada naplativosti kredita, treba istaći da će u narednom periodu banke trebati još više pažnje posvetiti upravljanju rizikom likvidnosti, uspostavljanjem i provođenjem politika likvidnosti koje će osigurati izvršenje svih dospjelih obaveza na vrijeme, a na osnovu kontinuiranog planiranja budućih likvidnosnih potreba uzimajući u obzir promjene u operativnim, ekonomskim, regulativnim i ostalim uslovima poslovnog okruženja banaka.

FBA će putem izvještaja i on site kontrola u bankama pratiti i nadzirati kako banke upravljaju ovim rizikom i da li postupaju u skladu s usvojenim politikama i programima.

2.5. Devizni rizik-devizna usklađenost aktive i pasive bilansa i vanbilansa

U svom poslovanju banke su izložene značajnim rizicima proizašlim iz mogućih gubitaka po bilansnim i vanbilansnim stavkama nastalim uslijed promjene cijena na tržištu. Jedan od tih rizika je i devizni rizik (FX) koji nastaje kao rezultat promjena valutnih kurseva i/ili neusklađenosti nivoa aktive, pasive i vanbilansnih stavki u istoj valuti - individualna devizna pozicija ili svih valuta zajedno sa kojima banka posluje - ukupna devizna pozicija banke.

U cilju osiguranja primjene i provođenja opreznosnih principa kod obavljanja deviznih aktivnosti banaka, te smanjenja uticaja deviznog rizika na njihovu profitabilnost, likvidnost i kapital FBA je donijela Odluku o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka³³ kojom se reguliraju minimalni standardi za donošenje i provođenje programa, politika i procedura za preuzimanje, praćenje, kontrolu i upravljanje deviznim rizikom, te propisana ograničenja za otvorenu individualnu i ukupnu deviznu poziciju (duga ili kratka), obračunata u odnosu na osnovni kapital banke.³⁴

Kako bi FBA pratila usklađenost banaka s propisanim ograničenjima i nivo izloženosti deviznom riziku, banke su dužne dnevno izvještavati FBA. Na osnovu kontrole, praćenja i analize dostavljenih izvještaja, može se zaključiti da se banke pridržavaju propisanih limita i da obavljaju svoje FX aktivnosti u okvirima istih.

S obzirom da Centralna banka BiH funkcioniše kao valutni odbor i gdje je EURO valuta sidro valutnog odbora, u praksi banke nisu izložene deviznom riziku kada je u pitanju najznačajnija valuta EURO.

³³ "Službene novine F BiH", br. 3/03, 31/03, 64/03, 54/04.

³⁴ Članom 8. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banke propisana su ograničenja: za individualnu deviznu poziciju za EURO najviše do 30% osnovnog kapitala, a za ostale valute do 20%, i deviznu poziciju banke najviše do 30%.

Prema stanju na dan 30. 06. 2010. godine na nivou bankarskog sistema u valutnoj strukturi aktive banaka učešće stavki u stranim valutama iznosilo je 17,4% ili 2,6 milijardi KM (na kraju 2009. godine 17,1% ili 2,6 milijardi KM). S druge strane, valutna struktura pasive bitno je drugačija, jer je učešće obaveza u stranoj valuti znatno veće i iznosi 56,5% ili 8,5 milijardi KM (na kraju 2009. godine 56,7% ili 8,6 milijardi KM).

U sljedećoj tabeli daje se struktura i trend finansijske aktive i obaveza i devizna pozicija za EURO kao najznačajniju valutu³⁵ i ukupno.

-u milionima KM-

Opis	31.12.2009.				30.06.2010.				INDEX	
	EURO		UKUPNO		EURO		UKUPNO		EURO	UKUPNO
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	6/2	8/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>I. Finansijska aktiva</i>										
1. Novčana sredstva	1.697	19,4	2.150	22,2	1.439	16,8	1.895	19,8	85	88
2. Krediti	90	1,0	124	1,3	81	0,9	116	1,2	90	94
3. Krediti s val. klauzulom	6.713	76,6	7.095	73,1	6.542	76,5	6.922	72,4	97	98
4. Ostalo	269	3,0	336	3,4	494	5,8	625	6,6	184	186
Ukupno (1+2+3+4)	8.769	100,0	9.705	100,0	8.556	100,0	9.558	100,0	98	98
<i>II. Finansijske obaveze</i>										
1. Depoziti	5.704	68,9	6.585	71,5	5.823	71,7	6.764	74,2	102	103
2. Uzeti krediti	1.689	20,4	1.727	18,7	1.387	17,1	1.425	15,6	82	83
3. Dep. i kred. s val. klauz.	577	6,9	577	6,3	579	7,1	579	6,4	100	100
4. ostalo	313	3,8	322	3,5	335	4,1	346	3,8	107	107
Ukupno (1+2+3+4)	8.283	100,0	9.211	100,0	8.124	100,0	9.114	100,0	98	99
<i>III. Vanbilans</i>										
1. Aktiva	50		57		59		59			
2. Pasiva	500		505		422		424			
<i>IV. Pozicija</i>										
Duga (iznos)	36		46		69		80			
%	2,3%		3,0%		4,3%		4,9%			
Kratka										
%										
Dozvoljena	30%		30%		30%		30%			
Manja od dozvoljene	27,7%		27,0%		25,7%		25,1%			

Ako se analizira struktura stranih valuta, u finansijskoj aktivi³⁶ dominantno je učešće EURO od 76,4%, što je nešto niže od učešća 31. 12. 2009. (78,8%) uz blago smanjenje nominalnog iznosa sa 2,1 milijardu KM na dvije milijarde KM. Učešće EURO u obavezama je neznatno smanjeno sa 89,3% na 88,4%, uz smanjenje nominalnog iznosa sa 7,7 milijardi KM na 7,5 milijardi KM.

Međutim, u obračun izloženosti FX riziku ulazi i iznos indeksiranih stavki aktive (kredit) i obaveza³⁷, koji je posebno značajan u aktivi (72,4% ili 7,0 milijardi KM) i nešto niži u odnosu na 31. 12. 2009. godine (73,1% ili 7,1 milijarda KM). Na ostale devizne stavke aktive odnosi se 27,6% ili 2,6 milijardi KM sa strukturom: stavke u EURO 21,1% ili dvije milijarde KM i ostale valute 6,5% ili 0,6 milijardi KM (na kraju 2009. godine krediti ugovoreni sa valutnom klauzulom u iznosu od 7,1 milijardu KM su imali učešće od 73,1%, a ostale stavke u EURO

³⁵ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija.

³⁶ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija: dio finansijske aktive (u stranim valutama denominirana u KM). Prema metodologiji, fin. aktiva se iskazuje po neto principu (umanjena za rezerve za kreditne gubitke).

³⁷ U cilju zaštite od promjena deviznog kursa banke ugovaraju određene stavke aktive (kredit) i obaveza s valutnom klauzulom (propisom je dozvoljena samo dvosmjerna valutna klauzula).

21,2% ili 2,1 milijardu KM). Od ukupnih neto kredita (9,3 milijarde KM) 74,5% je ugovoreno s valutnom klauzulom, uglavnom vezano za EURO (94,5%).

Na drugoj strani, struktura finansijskih obaveza uslovljava i determinira strukturu stavki finansijske aktive, za svaku valutu pojedinačno. U deviznim obavezama (9,1 milijarda KM) najveće učešće od 82,8% ili 7,5 milijardi KM imaju stavke u EURO (najviše depoziti), dok je učešće i iznos indeksiranih obaveza minimalan i iznosi 6,4% ili 0,6 milijardi KM (na kraju 2009. godine učešće obaveza u EURO bilo je 83,7% ili 7,7 milijardi KM, a indeksiranih obaveza 6,3% ili 0,6 milijardi KM).

Posmatrano po bankama i ukupno na nivou bankarskog sistema FBiH može se konstatovati da se izloženost banaka i sistema FX riziku u prvoj polovini 2010. godine kretala u okviru propisanih ograničenja.

Sa 30.06.2010. godine dugu deviznu poziciju imalo je 12 banaka, a kratku poziciju osam banaka. Na nivou sistema iskazana je duga devizna pozicija od 4,9% osnovnog kapitala banaka, što je za 25,1% manje od dozvoljene. Individualna devizna pozicija za EURO iznosila je 4,3% pri čemu su stavke finansijske aktive bile veće od finansijskih obaveza (duga pozicija) i ista je za 25,7% manja od dozvoljene.

Iako u uslovima funkcioniranja valutnog odbora banke nisu izložene deviznom riziku za najznačajniju valutu EURO, dužne su da se pridržavaju propisanih ograničenja za svaku valutu, kao i za ukupnu deviznu poziciju, te da dnevno upravljaju ovim rizikom u skladu s usvojenim programima, politikama, procedurama i planovima.

III ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Nakon što je konsolidacija, razvoj i stabilizacija bankarskog sektora Federacije BiH u periodu provođenja reformi dostigla zavidan nivo, naredne aktivnosti treba da budu usmjerene na očuvanje njegove stabilnosti kao prioritetni zadatak u aktuelnim stresnim uslovima, te njegov dalji napredak i razvoj. Ovi ciljevi su uslovljeni stalnim i budnim angažmanom svih dijelova sistema, zakonodavnih i izvršnih vlasti, a što je preduslov za stvaranje povoljnijeg ukupnog ekonomskog ambijenta koji bi podsticajno djelovao na banke i povratno na realni sektor privrede i stanovništva.

Agencija za bankarstvo FBiH u narednom periodu će:

- poduzimati mjere i aktivnosti u okviru svojih nadležnosti za prevazilaženje i ublažavanje negativnih efekata globalne finansijske krize na bankarski sektor u F BiH;
- nastaviti sa provođenjem aktivnosti u okvirima svoje nadležnosti na objedinjavanju supervizije na državnom nivou;
- nastaviti kontinuiran nadzor banaka kontrolama putem izvještaja i na lica mjesta sa težištem na ciljanim kontrolama dominantnih rizičnih segmenata bankarskog poslovanja, s ciljem da supervizija bude još efikasnija i u tom smislu:
 - i dalje insistirati na kapitalnom jačanju banaka, posebno onih koje bilježe nadprosječan rast aktive i smanjenje koeficijenta adekvatnosti kapitala,
 - kontinuirano nastaviti nadzirati banke prvenstveno od sistemskog značaja za razvoj kreditnih aktivnosti u kojima je koncentrisan veliki iznos štednje i drugih depozita, a u cilju zaštite deponenata,

- nastaviti sistematsko praćenje aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma i unaprijediti saradnju sa drugim nadzornim i kontrolnim institucijama,
- održati kontinuitet kontrole platnog prometa,
- raditi, kao i do sada, na dogradnji podzakonske regulative, polazeći od Bazelskih principa, Bazelskih okvira kapitala i Evropskih bankarskih direktiva kao dio priprema za priključivanje BiH Evropskoj uniji,
- uspostavljati i širiti saradnju sa supervizorskim autoritetima u zemljama iz kojih su investitori prisutni u bankarskom sektoru FBiH, kao i s drugim zemljama u cilju što efikasnije supervizije,
- unapređivati saradnju s Udruženjem banaka BiH po svim segmentima bankarskog poslovanja, organizovanje savjetovanja i pružanje stručne pomoći u primjeni zakonske i podzakonske regulative za bankarstvo, unapređivati saradnju po pitanju stručnog osposobljavanja, prijedloga izmjene svih zakonskih propisa koji su postali ograničavajući faktor u razvoju banaka, uvođenju novih proizvoda, naplati potraživanja i potpuno se uključivati u gradnju i funkcioniranje jedinstvenog registra neurednih dužnika - pravnih i fizičkih lica, sa dnevnom ažurnosti podataka.
- kontinuirano operativno usavršavati informacioni sistem koji će omogućiti što ranije upozoravanje i preventivno djelovanje u otklanjanju slabosti u poslovanju banaka;
- nastaviti permanentnu edukaciju i stručno osposobljavanje kadrova;
- ulagati napore za ubrzanje okončanja preostalih privremenih uprava i postupaka likvidacije na osnovu zaključka Upravnog odbora;
- posebno ubrzati rješavanje neriješenih pitanja sa Vladom FBiH, a u vezi Privremene uprave u Hercegovačkoj banci d.d. Mostar, vezano za terminale Dretelj.

Takođe je potrebno i dalje snažnije angažovanje i drugih institucija i organa u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH na:

- realizaciji Programa mjera za ublažavanje posljedica globalne ekonomske krize i unapređenja poslovnog ambijenta, prihvaćenog od strane Ekonomsko socijalnog vijeća za teritoriju FBiH u decembru 2008. godine, te sukladno dokumentu Vlade FBiH;
- realizaciji zaključka Parlamenta Federacije BiH o uspostavljanju bankarske supervizije na nivou države;
- opredjeljenju o statusu banaka u vlasništvu Federacije BiH;
- kreiranju i dogradnji regulative za finansijski sektor koja se odnosi na djelovanje, status i poslovanje mikrokreditnih organizacija, preduzeća koja se bave lizingom, osiguravajućih društava, itd.;
- ubrzanju provođenja ekonomskih reformi u realnom sektoru ekonomije kako bi se isti brže približavao nivou ostvarenom u monetarnom i bankarskom sektoru;
- pripremama za kreiranje zakonske regulative za bankarski sektor i finansijski sistem polazeći i od Bazelskih principa, Bazelskih okvira kapitala i Evropskih bankarskih direktiva;
- uspostavljanju posebnih sudskih odjela za privredu;
- uspostavljanju efikasnijih postupaka izvršenja zaloga;
- donošenju propisa o zaštiti povjerilaca i žirantata, te potpune odgovornosti dužnika;
- donošenju zakona ili poboljšanju postojećih zakonskih propisa kojim se uređuje oblast sigurnosti i zaštite novca u banci i transportu, i sl.

Kao najbitniji dio sistema, banke bi svoje aktivnosti trebale koncentrisati na:

- potpuno posvećenost kvalitetnom i opreznom poslovanju, te odbrani od uticaja krize koja je u sadašnjim uslovima najveća opasnost za banke i za realni sektor privrede i stanovništva;

- daljnje kapitalno jačanje i osiguranje nivoa solventnosti srazmjerno rastu aktive i rizika, većoj profitabilnosti, dosljednijoj primjeni usvojenih politika i procedura u sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma, i sigurnosti i zaštiti novca u banci i transportu, a u skladu sa zakonom i podzakonskim aktima;
- jačanje sistema internih kontrola i funkcije interne revizije kao potpuno neovisne u izvršavanju svojih obaveza i uloge;
- redovno, ažurno i tačno dostavljanje podataka Centralnom registru kredita i Jedinstvenom Centralnom registru računa kod Centralne banke BiH.

Broj: U.O.-23-2/10

Sarajevo, 07.09.2010. godine

PRILOZI

PRILOG 1.....	Osnovni podaci o bankama u F BiH
PRILOG 2.....	Bilans stanja banaka po šemi FBA
PRILOG 3.....	Štednja stanovništva u bankama F BiH
PRILOG 4.....	Izveštaj o kretanju aktive bilansa i vanbilansnih rizičnih stavki
PRILOG 5.....	Bilans prihoda i rashoda banaka
PRILOG 6.....	Izveštaj o stanju i adekvatnosti kapitala
PRILOG 7.....	Podaci o zaposlenim u bankama F BiH

PRILOG 1

Banke u Federaciji Bosne i Hercegovine - 30.06.2010.godine

Br.	BANKA	Adresa		Telefon	Direktor
1	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trg djece Sarajeva bb	033/275-100, fax:203-122	AMER BUKVIĆ
2	BOR BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Obala Kulina bana 18	033/663-500, fax:278-550	HAMID PRŠEŠ
3	FIMA BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Kolodvorska br. 5	033/720-070, fax:720-100	EDIN MUFTIĆ
4	HERCEGOVAČKA BANKA dd - MOSTAR	Mostar	Nadbiskupa Čule bb	036/332-901, fax:332-903	Privr.upravitelj - Nikola Fabijanić - 16.04.2007.
5	HYPO ALPE-ADRIA-BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kneza Branimira 2b	036/444-444, fax:444-235	MICHAEL VOGT
6	INVESTICIONO-KOMERCIJALNA BANKA dd - ZENICA	Zenica	Trg B&H 1	032/448-400, fax:448-501	SUVAD IBRANOVIĆ
7	INTESA SANPAOLO BANKA D.D. BOSNA I HERCEGOVINA	Sarajevo	Obala Kulina bana 9a	033/497-555, fax:497-589	ALMIR KRKALIĆ
8	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA DD V.KLADUŠA	V.Kladuša	Ibrahima Mržljaka 3	037/771-253, fax:772-416	HASAN PORČIĆ
9	NLB TUZLANSKA BANKA dd - TUZLA	Tuzla	Maršala Tita 34	035/259-259, fax:250-596	ALMIR ŠAHINPAŠIĆ
10	POŠTANSKA BANKA BiH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Put života 2	033/564-000, fax: 564-050	ADNAN ZUKIĆ
11	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO dd - SARAJEVO	Sarajevo	Alipašina 6	033/277-700, fax:664-175	AZRA ČOLIĆ
12	PROCREDIT BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Emerika Bluma 8	033/250-950, fax:250-971	FRIEDER WOEHRMANN
13	RAIFFEISEN BANK dd BiH - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne bb	033/755-010, fax: 213-851	MICHAEL MÜLLER
14	RAZVOJNA BANKA FEDERACIJE BIH	Sarajevo	Igmanska 1	033/277-900, fax: 668-952	RAMIZ DŽAFEROVIĆ
15	SPARKASSE BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne br. 2	033/280-300, fax:280-230	SANEL KUSTURICA
16	TURKISH ZIRAAT BANK BOSNIA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dženetića Čikma br. 2	033/252-230, fax: 252-245	KENAN BOZKURT
17	UNA BANKA dd - BIHAĆ	Bihać	Bosanska 25	037/222-400, fax: 222-331	Privr.upravitelj - Stjepan Blagović - 01.05.2005.
18	UNICREDIT BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kardinala Stepinca bb	036/312-112, fax:312-121	BERISLAV KUTLE
19	UNION BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dubrovačka 6	033/561-000, fax: 201-567	ESAD BEKTEŠEVIĆ
20	VAKUFСКА BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	M. Tita 13	033/280-100, fax: 663-399	AMIR RIZVANOVIĆ
21	VOLKSBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Fra Andela Zvizdovića 1	033/295-601, fax:295-603	REINHOLD KOLLAND

STANJA BANAKA U FBiH PO ŠEMI FBA

AKTIVNI PODBILANS

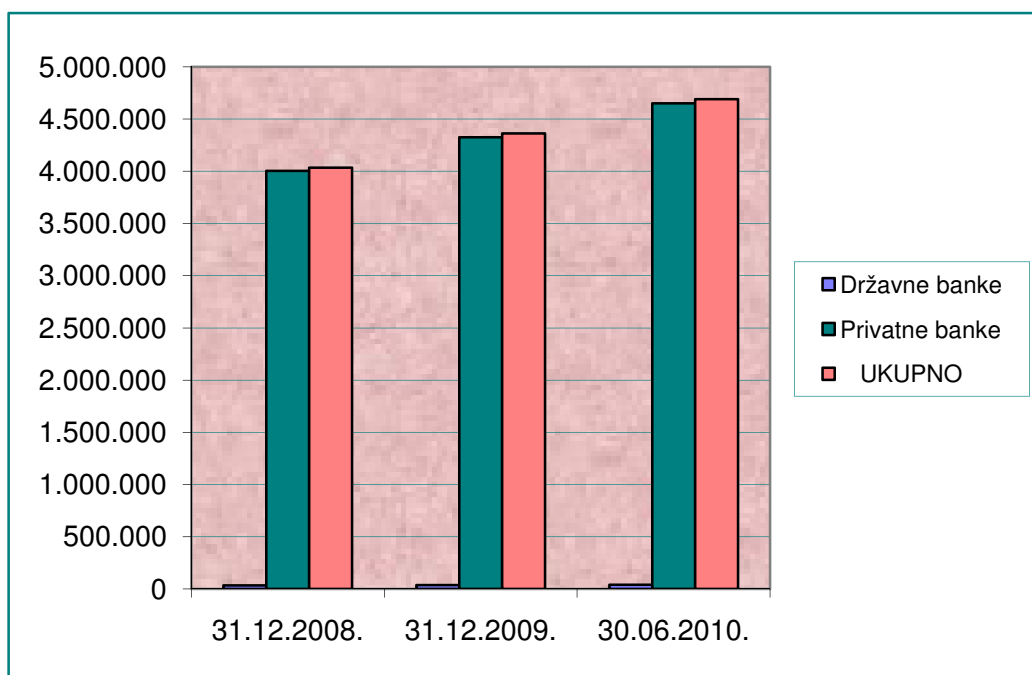
u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2008.	31.12.2009.	30.06.2010.
	A K T I V A			
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih institucija	4.207.559	4.782.297	4.389.869
1a	Gotov novac i nekamatonosni računi depozita	417.601	496.720	468.308
1b	Kamatonosni računi depozita	3.789.958	4.285.577	3.921.561
2.	Vrijednosni papiri za trgovanje	10.923	12.815	252.525
3.	Plasmani drugim bankama	90.415	111.019	267.111
4.	Kreditni, potraživanja po poslovima lizinga i dospjela potraživanja	10.434.377	9.797.817	9.844.469
4a	Kreditni	10.199.978	9.442.689	9.359.029
4b	Potraživanja po poslovima lizinga	221	145	141
4c	Dospjela potraživanja po kreditima i poslovima lizinga	234.178	354.983	485.299
5.	Vrijednosni papiri koji se drže do dospelja	7.630	106.411	138.659
6.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	440.887	498.959	522.506
7.	Ostale nekretnine	24.144	26.260	28.124
8.	Investicije u nekonsolidovana povezana preduzeća	40.732	42.716	44.471
9.	Ostala aktiva	206.338	336.955	210.997
10.	MINUS:Rezerve za potencijalne gubitke	400.120	477.611	584.018
10a	Rezerve na stavke pozicije 4. Aktive	381.215	455.666	557.541
10b	Rezerve na pozicije Aktive osim pozicije 4.	18.905	21.945	26.477
11.	UKUPNA AKTIVA	15.062.885	15.237.638	15.114.713
	O B A V E Z E			
12.	Depoziti	10.461.850	11.045.869	11.269.092
12a	Kamatonosni depoziti	9.586.215	10.180.008	10.298.113
12b	Nekamatonosni depoziti	875.635	865.861	970.979
13.	Uzete pozajmice - dospjele obaveze	3.025	2.744	2.956
13a	Stanje dospjelih, a neisplaćenih obaveza	0	0	0
13b	Stanje neizmirenih - pozvanih za plaćanje vanbilansnih obaveza	3.025	2.744	2.956
14.	Uzete pozajmice od drugih banaka	3.089	3.089	3.089
15.	Obaveze prema vladi	0	0	0
16.	Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	2.176.594	1.771.978	1.469.496
16a	sa preostalim rokom dospelja do jedne godine	793.837	678.607	457.206
16b	sa preostalim rokom dospelja preko jedne godine	1.382.757	1.093.371	1.012.290
17.	Subordinisani dugovi i subordinisane obveznice	267.737	250.483	240.138
18.	Ostale obaveze	520.612	486.122	523.131
19.	UKUPNE OBAVEZE	13.432.907	13.560.285	13.507.902
	K A P I T A L			
20.	Trajne prioritetne dionice	26.136	25.028	25.028
21.	Obične dionice	1.091.879	1.145.627	1.131.003
22.	Emisiona ažia	152.892	143.725	136.485
22a	na trajne prioritetne dionice	8.420	8.420	8.420
22b	na obične dionice	144.472	135.305	128.065
23.	Neraspoređena dobit i rezerve kapitala	307.464	354.621	380.722
24.	Kursne razlike			0
25.	Ostali kapital	51.607	8.352	-66.427
26.	UKUPNI KAPITAL (20. do 25.)	1.629.978	1.677.353	1.606.811
27.	UKUPNE OBAVEZE I KAPITAL (19 +26)	15.062.885	15.237.638	15.114.713
	PASIVNI I NEUTRALNI PODBILANS	626.468	622.094	682.180
	UKUPNA BILANSNA SUMA BANAKA	15.689.353	15.859.732	15.796.893

NOVA ŠTEDNJA STANOVNIŠTVA PO PERIODIMA

u 000 KM

	31.12.2008.	31.12.2009.	30.06.2010.
Državne banke	32.481	35.275	41.184
Privatne banke	4.003.184	4.325.928	4.649.821
UKUPNO	4.035.665	4.361.203	4.691.005

KLASIFIKACIJA AKTIVE I VANBILANSNIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 30.06.2010. godine

- AKTIVNI BILANS -

u 000 KM

R. br.	STAVKE AKTIVE BILANSA I VANBILANSA	K L A S I F I K A C I J A					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Kratkoročni krediti	1.718.277	395.526	18.009	5.478	-	2.137.290
2.	Dugoročni krediti	5.802.353	966.405	334.016	119.106	-	7.221.880
3.	Ostali plasmani	420.934	692	90	47	-	421.763
4.	Obračunata kamata	39.185	18.329	-	-	-	57.514
5.	Dospjela potraživanja	93.726	94.553	77.868	216.393	5	482.545
6.	Potraživanja po plaćenim garancijama	1.420	23	1.311	-	-	2.754
7.	Ostala aktiva	5.342.511	26.258	1.940	429	3.847	5.374.985
8.	STAVKE AKTIVE BILANSA UKUPNO:	13.418.406	1.501.786	433.234	341.453	3.852	15.698.731
	a) Plative garancije	313.126	56.857	1.066	339	-	371.388
9.	b) Činidbene garancije	453.513	89.873	382	75	-	543.843
10.	Nepokriveni akreditivi	42.087	22.666	100	-	-	64.853
11.	Neopozive kreditne obaveze	1.284.331	52.493	1.307	422	11	1.338.564
12.	Ostale potencijalne obaveze	15.305	100	-	-	-	15.405
13.	STAVKE VANBILANSA UKUPNO:	2.108.362	221.989	2.855	836	11	2.334.053
14.	UKUPNO STAVKE BILANSA I VANBILANSA (8 + 13)	15.526.768	1.723.775	436.089	342.289	3.863	18.032.784
15.	Opšti kred.rizik i Potencijalni kred.gubici (r.br.14 X % gubitaka)	209.582	137.604	104.432	184.569	3.854	640.041
16.	Već formirane Opšte rezerve (A) i Posebne rezerve (B,C,D,E)	209.474	137.604	104.432	184.569	3.854	639.933
17.	VIŠE (MANJE) formiranih rezervi (R.br.16. - R.br.15.) + ili -	-108	-	-	-	-	-108

BILANS USPJEHA

u 000 KM

ELEMENTI	OSTVARENO 31.12. 2008.		OSTVARENO 31.12.2009.		INDEX 4 : 2
	Iznos	učešće u ukupnom prihodu	Iznos	učešće u ukupnom prihodu	
PRIHODI					
Prihod od kamata	469.813	117%	426.368	106%	91
Kamatni troškovi	208.488	52%	169.869	42%	81
Neto kamatni prihodi	261.325	65%	256.499	64%	98
Prihod od naknada i ostali operativni prihodi	139.744	35%	147.097	36%	105
UKUPNI PRIHOD	401.069	100%	403.596	100%	101
TROŠKOVI					
Rezerve za potencijalne gubitke	103.146	26%	193.149	48%	187
Troškovi plaća i doprinosa	126.943	32%	122.521	30%	97
Troškovi fiksne aktive i režije	76.865	19%	75.196	19%	98
Ostali troškovi	78.646	20%	80.407	20%	102
UKUPNI TROŠKOVI (bez kamata)	385.600	96%	471.273	117%	122
NETO PRIHOD PRIJE POREZA	15.469	4%	-67.677	117%	-438
Porez na prihod	1.483	0%	-39	117%	-3
NETO PRIHOD	13.986	4%	-67.716	117%	-484

UPOREDNI PREGLED O STANJU I ADEKVATNOSTI KAPITALA

AKTIVNI PODBILANS

u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2008.	31.12.2009.	30.06.2010.
1	OSNOVNI KAPITAL BANKE			
1.a.	Dionički kapital, rezerve i dobit			
1.1.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.nekumulat. dionice -novčane uplate	1.102.636	1.155.790	1.140.652
1.2.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.nekumulat. dionice -uložene stvari i prava	12.550	12.550	12.550
1.3.	Iznos emisionih ažia ostvarenih pri uplati dionica	152.892	143.725	136.485
1.4.	Opšte zakonske rezerve (rezerve propisane zakonom)	84.319	78.317	77.230
1.5.	Ostale rezerve koje se ne odnose na procjenu kvaliteta aktive	168.927	201.758	231.227
1.6.	Zadržana – neraspodijeljena dobit iz prethodnih godina	134.220	161.562	165.178
1.a.	UKUPNO (od 1.1. do 1.6.)	1.655.544	1.753.702	1.763.322
1.b.	Odbitne stavke od 1.a.			
1.7.	Nepokriveni gubici prenešeni iz prethodnih godina	73.464	82.324	95.746
1.8.	Gubitak iz tekuće godine	38.938	52.966	90.052
1.9.	Knjigovodstvena vrijednost vlastitih (trezorskih) dionica u posjedu banke	81	595	81
1.10.	Iznos nematerijalne imovine	60.311	63.119	60.664
1.b.	UKUPNO (od 1.7. do 1.10.)	172.794	199.004	246.543
1.	IZNOS OSNOVNOG KAPITALA: (1.a.-1.b.)	1.482.750	1.554.698	1.516.779
2	DOPUNSKI KAPITAL BANKE			
2.1.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.kumulat. dionice -novčane uplate	2.829	2.829	2.829
2.2.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.kumulat. dionice -uložene stvari i prava	0	0	0
2.3.	Opšte rezerve za kreditne gubitke na kategoriju A – Dobra aktiva	230.596	205.254	209.474
2.4.	Iznos obračunate dobiti u tekućoj godini revidirane i potvrđene eksternom revizijom	74.543	49.186	0
2.5.	Iznos dobiti za koju je FBA izdala rješenje o privremenoj obustavi raspodjele	0	0	0
2.6.	Iznos subordinisanih dugova najviše 50% iznosa Osnovnog kapitala	211.360	184.093	172.217
2.7.	Hibridne konvertibilne stavke - najviše do 50% iznosa Osnovnog kapitala	0	0	0
2.8.	Iznos stavki-obaveza trajnog karaktera bez obaveze za vraćanje	56.377	66.390	66.390
2.	IZNOS DOPUNSKOG KAPITALA: (od 2.1. do 2.8.)	575.705	507.752	450.910
3	ODBITNE STAVKE OD KAPITALA BANKE			
3.1.	Dio uloženog dioničkog kapitala koji je po ocjeni FBA primljena, a precjenjena vrij.	0	0	0
3.2.	Ulozi u kapital drugih pravnih lica koji prelaze 5% visine Osnovnog kapitala banke	16.036	16.036	16.036
3.3.	Potraživanja od dioničara sa znač. glas.pravom - odobrena suprotno propisima	0	0	0
3.4.	VIKR prema dioničarima sa znač. glas. pravom u banci bez saglasnosti FBA	3.422	0	0
3.	IZNOS ODBITNIH STAVKI OD KAPITALA BANKE: (od 3.1. do 3.4.)	19.458	16.036	16.036
A.	IZNOS NETO KAPITALA BANKE (1.+2.-3.)	2.038.997	2.046.414	1.951.653
B.	RIZIK PONDERISANE AKTIVE I KREDITNIH EKVIVALENATA	12.301.441	11.790.234	11.979.260
C.	POR (PONDERISANI OPERATIVNI RIZIK)	130.975	882.928	944.970
D.	PTR (PONDERISANI TRŽIŠNI RIZIK)	0	0	0
E.	UKUPNI PONDERISANI RIZICI B+C+D	12.432.416	12.673.162	12.924.230
F.	STOPA NETO-KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (A.:B.) X 100	16,4%	16,1%	15,1%

BROJ ZAPOSLENIH RADNIKA PO BANKAMA

R.br.	BANKA	31.12.2008.	31.12.2009.	30.06.2010.
1	BOR BANKA dd SARAJEVO	45	51	56
2	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd Sarajevo	171	185	194
3	FIMA BANKA dd SARAJEVO	149	133	133
4	HERCEGOVACKA BANKA dd MOSTAR	87	77	76
5	HYPO ALPE ADRIA BANK dd MOSTAR	626	600	586
6	INTESA SANPAOLO BANKA dd BiH	501	514	513
7	INVESTICIONO KOMERCIJALNA BANKA dd ZENICA	179	174	181
8	KOMERCIJALNO INVESTICIONA BANKA dd VELIKA KLADUŠA	67	68	68
9	NLB TUZLANSKA BANKA dd TUZLA	507	473	479
10	POŠTANSKA BANKA dd SARAJEVO	119	111	104
11	PRIVREDNA BANKA dd SARAJEVO	175	195	203
12	PROCREDIT BANK dd SARAJEVO	888	662	579
13	RAIFFEISEN BANK BH dd SARAJEVO	1.745	1.669	1.653
14	SPARKASSE BANK dd SARAJEVO	379	426	425
15	TURKISH ZIRAAT BANK dd SARAJEVO	149	152	152
16	UNA BANKA dd BIHAĆ	59	56	55
17	UNI CREDIT BANKA BH dd MOSTAR	1.418	1.389	1.376
18	UNION BANKA dd SARAJEVO	175	175	175
19	VAKUFСКА BANKA dd SARAJEVO	204	212	217
20	VOLKSBANK BH dd SARAJEVO	354	334	329
	UKUPNO	7.997	7.656	7.554